

ŠIBENSKI LIST

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA KOTARA ŠIBENIK

BROJ 303 — GOD. VII.

ŠIBENIK, 2. SRPNJA 1958.

IZLAZI SVAKE SRIJEDE

Narodni heroj kontraadmiral Stanko Parmač:

ODJECI SUTJESKE

SUTJESKO, petnaest je godina što te nisam vidio. Ostala si za nama, ali i u nama. Naše najbolje tebi smo dali: sinove, kćeri, drugove, mladosti, živote. Ti si ih bolje prebrojila, sahranila, dala im mir pokoja pod sjenovitim krošnjama svojih bukava i jela. Tvoji brzaci dokrajčili su pitanje prkosne smionosti, preziru stradanja. Umuknula je rika boja. Na prevojima tvojim ne štekću mitraljezi. Na sunčanim tvojim proplancima ne gmižu davolske figure dušmana. Mir smjenjuje tišinu tvojih krošnja, udolja i grmova. Ti si svijetila grobnica naših patnji — kolijevka naše radosti — slobode. Tvoje je tlo sveto, jer naše najmilije ti čuvaš. Hvala ti na cvijeću i rosi kojima upokojavaš rasute kosti tvojih i naših sinova, kćeri. Neka je blagosloven cvrkut tvojih gnijezda i šapat večernjeg lahora kojima vodiš sestričke razgovore i pričaš našim grobovima o uspjesima sa naših njiva i radilišta. O našim radostima i teškoćama, o nama preživjelim pobjednicima. Reci im, molim te, naše duboko hvala.

Sve planine ponosne ove zemlje tvoje su posestrime u tuzi i ponosu, jer i one, kao i ti, u svojim krošnjama i udolinama, bezbrojnim pećinama, čuvaju ne jedan otvoreni grob naše revolucije — otađbinskog rata. U ovim danima slavljenja, sve ti šalju pozdrave sućuti, odanosti, pažnje i ponosa.

Sutjesko, vrijeme te ne može odvojiti od nas. Tvoja udaljenost blizina je od srca do duše. Bliska si i neodvojna ko suza oku. Uspomenom na tebe raspršujem slabosti iskušenja. Majčinsko si ti blago upozorenje, toplina ljudskog srca koje usmjerava, nadahnjuje na sve ljepo, čestito, valjano u nama. Bliska je tvoja epopeja koju smo sazdali i ona nas, s njom i po njoj doživjeli smo besmrtnost slave zahvalnost tvojim grobovima. Rodila si našu slobodu. Budi gord, jer nisi imala premca u bliskoj pomoći. Ti si bila jedini nepokoreni prkos i borbeni poklič u zgaženju Evropi. Ti si jedina ljudskim srcem slobode svijetlila u mraku fašizma i bila daleki svjetionik obrani Lenjingrada, junacima Staljingrada. Ti si jedina posestrima slave Crvene armije. Savezničkim armijama ostala si vjerna i jedina u velikim zadacima borbe protiv zajedničkog zla — fašizma, nacizma.

Bilo je od jula 1941. mnogo Sutjeski, ali ova naša slavljenica na pozornici razbijenog reljefa Sinjajevine, Golije, Durmitora, Volujaka i Zelengore, na prilazima Srbiji — Metohiji, na dodirima Crne Gore sa Hercegovinom i Bosnom, na izlomljenom tlu, neprohodnim kanjonima čije su urvine raspukle daljinom puškometa, a ujedno mjere se dužinom dnevnoga marša; tamo gdje su bučni tokovi Pive, Tare i Sutjeske odigrala se posebna bitka koja je posebno i presudno značajna za našu Revoluciju, jer nikad ranije ni kasnije stvar Revolucije nije bila pred biti ili ne biti. Ishod te bitke i njena veličina ne mogu se mjeriti samo vojnim pokazateljima: brojem, tehnikom i manevrom. Njenu dramatičnost i sudbonosnost opredjelili su viši moralno-historijski faktori i ona je — njena slava i ishod po tome, važna i značajna što je odredila nove tokove historije naših naroda, tokove ponosa, smionosti, samopouzdanja, čovječnosti i pregalaštva — slavu i sreću našu i naše djece.

Na pomisao o tim slavnim danima pred očima mi defiluju iscrpljene kolone najbolje plemenitosti naših naroda, zbijene u kolone gladnih, više golih, bosih, nego loše odjetih ljudi, žena, djece, zbjegova. Položaji koji se ne napuštaju dok posljednje srce kuca, gdje prepolovljena tijela bez nogu, raskidana rafalima nastavljaju borbu. Bol bez jauka, patnja koja ne traži samilosti, to je sve i još više Sutjeska. Sjećam se kolona tifusara, sam sam to tada bio, bolnih, tupih pogleda, izbezumljenih lica, neusklađenih pokreta, živih leševa, krika, užasa, ljudske bijede, mrtve majke, čije presekle grudi traži njen dječak.

Ranjenici, naša briga, muka i moralna obaveza. Spomen na njih ne može se izraziti. Oni su posebna strana velikog našeg djela, gdje nije bilo granice između mogućeg i nemogućeg. Teško je bilo reći kome je potrebno više pomoći — ili onoga koga je trebalo nositi i onima koji su nosili. Ti užasi prelaze ljudska poimanja. Samo pobjeda i kroz nju stvorena sloboda, nju opravdavaju. I nama, koji smo sve to proživjeli, danas to izgleda nevjerojatno i ne čudimo se kad u očima sabesjednika čitamo užas i neshvaćanje da čovjek mo-

že sve to proživjeti. Da, baš to što se normalno zove nemoguće, učinili smo mogućim, jer smo nadviđali sami sebe. To je ono što nas je učinilo velikanima. »Bezumlju hrabrih pjevali smo pjesme«. Pretvoriti patnje u zanos, ovladati sobom, spoznati veću vrijednost žrtve, nego pustiti se nemoći, to znači vinuti se u plavetnila nepobjedivosti. Takvom zanosu jedino su mogle kolone prepolovljenih, iskasapljenih rafalima i granatama, bombama i tifusom, iscrpljene gladu, nadljudskim naporima, postati velikanima, u uvjerenosti, svijesti da se bore za svete ideale ljudskog dostojanstva, slobode i ravnopravnosti.

Naizgled bijedom i stradanjem iznurena glavnina naše oslobodilačke vojske nosila je u sebi i bezbroj puta nasuprot svom izgledu pokazala besprimjerne podvige hrabrosti, upornosti i — vedrine. Oenom nemogućem dodali smo još — čudno — da ta vojska — naša glavnina — do kraja iscrpljena i od svih nedaća bijena pokazivala je nasuprot svim očekivanjima besprimjernu vedrinu, pjesmu i čak šalu. Visoki moral, sokolio je zanos, za plavetnilom neba slobode za koju smo se borili. Tito naš vođa i otac, Partija mati, dali su našoj svijesti svetačku usmjerenost, zanos, gordost, polet, buktinju nikad ne ugašenu, kojom se samo pale čiste duše, čiji zanos zamagljuje stradanja, kad ideal borbe postaje jedno jedno. Samo tada i samo tako herojstvo se rada. Slobodu smo izvojevali, jer smo njenim idealima bili zadvojeni.

Bilo je mnoštvo situacija na koje bi hladan — praktičan razum reagirao da je beznažno, bezizgledno dalje se boriti, ili da je besmisleno brigom za ranjene stvarati veće patnje onima, još uvijek tek živima. Tada i uvijek rukovodili smo se, da osim hladnog rezoniranja postoji često razumu nedokučive ljudske vrijednosti. Tito je to najbolje mogao da izrazi u riječi i praksi, da prosta računica sačuhati preživjele, na račun ranjenika, ne bi sačuvala preživjele jer bi im sputala polet bespoštednosti. Rijetko se dogodilo da uz sva nastojanja i najsvetiju volju nije se moglo pomoći ranjenom drugu ili iscrpljenom borcu. Kakvih je sve bilo jezivih halucinacija, nevjerojatnih reagiranja iznurenog čovjeka. Sjećam se prelaska preko jednog prevoja Zelengore. Bili smo opkoljeni. Jedinu izlaz — probiti se preko Sedla. Na Sedlu režali su šarci, minobacači i štuke sipale užas i smrt. Situacija veoma kritična. Probiti se pod bilo koju cijenu jedino je rješenje da ostane koga sreća zatekne, koga borba iznese. Iza sebe čujem poziv druga Viličića u vrlo čudnovatom položaju, leđima naslonjenim na jelu gdje stoji nagnut, napola viseći. Doziva me da ga oslobodim od Nijemaca. Vapije da su ga uhvatili, a ustvari kako je bio naslonjen na jelu, drahon njegovog šinjela zapeo je za

(Nastavak na 2. strani)

Narodni heroj pukovnik Obrad Egić:

NEČUVENA JUNAŠTVA

Prije petnaest godina jedinice Narodno-oslobodilačke vojske (četiri divizije i dvije samostalne brigade), nazvane Glavna operativna grupa, na čelu sa Vrhovnim štabom, vodile su na tromeđi Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Sandžaka najtežu i najkrvaviju bitku koja je ušla u historiju kao najslavnija epopeja naše Narodno-oslobodilačke borbe.

Osnovni cilj koji je njemačka vrhovna komanda postavila pred

CENTRALNI ODBOR SAVEZA BORACA JUGOSLAVIJE ODLUČIO JE, DA SE OVE GODINE NA DAN BORCA PROSLAVI 15-GODIŠNJICA POBJEDE NAŠE VOJSKE NAD FASISTIČKIM OKUPATORIMA NA SUTJESCI. VAŽNOST OVE PROSLAVE VIDI SE I PO TOME ŠTO JE ZA PREDSEDNIKA ODBORA ZA PROSLAVU IZABRAN DRUG TITO.

Petu ofanziju, bio je »potpuno uništenje preostalih (!) partizanskih snaga iz četvrte ofanzive«. Međutim, kako su se ta prethodna »uništavanja« partizanskih snaga protivila u potpuno fizičko uništenje niza talijanskih jedinica, u razbijanje i desetkovanje znatnih njemačkih i ustaških snaga, u odlučujuć poraz četničkih formacija — neprijatelj je morao organizirati novu bitku, kako bi se konačno postigao jedini cilj svih tih operacija »da se Balkan očisti i da se njemačke snage prebace na istočni front«.

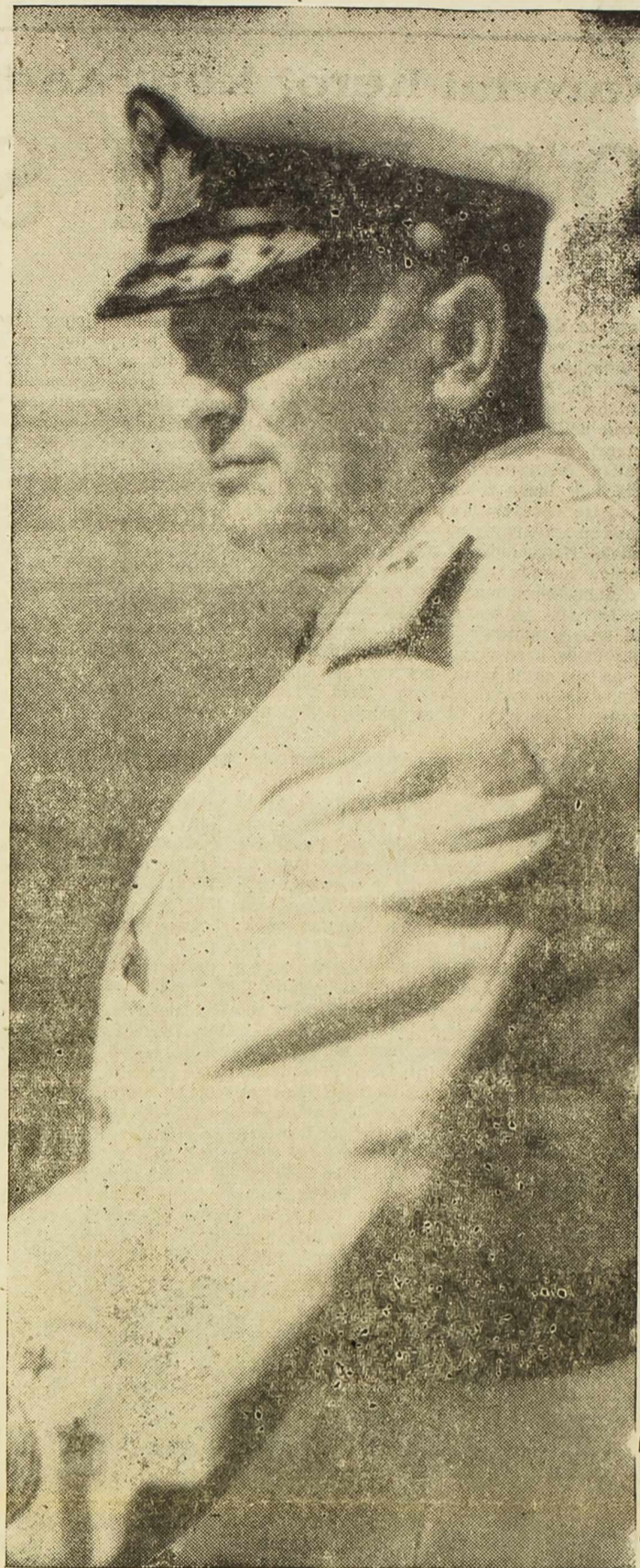
Osnovna ideja okupatora u Petoj ofanzivi sastojala se u tome, da se znatno nadmoćnijim snagama zatvori obruč oko oslobođenog teritorija i da se, postepenim sužavanjem obruča likvidira glavna operativna grupa na čelu s Vrhovnim štabom i AVNOJ-em.

Osim brojne i tehničke nadmoćnosti (u operaciji je učestvovalo oko 130.000 ljudi, tako da je odnos snaga bio sedam prama jedan, jer je glavna operativna grupa brojila svega oko 18.000 boraca), osim iznenadnog i brzog prebacivanja jedinica s udaljenih koncentracijskih prostora na polazne položaje i neposrednog prijelaza u napad, neprijatelj je ovog puta bio u povoljnijem položaju i zbog toga, što je operaciju izvodio protiv relativno malog oslobođenog teritorija, tako da je s određenim snagama za razliku od ranijih operacija, mogao odmah da formira jedinstveni obruč i da frontalno nastupa. Geografski uslovi su također išli ne-

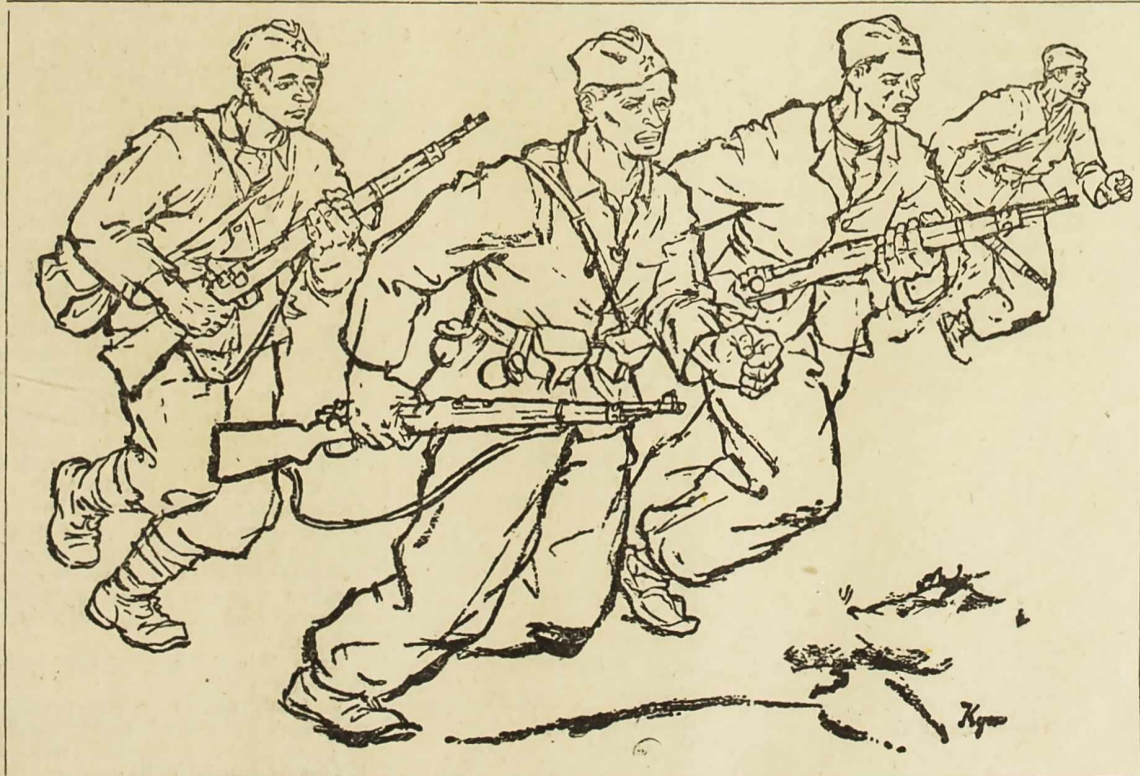
u Petoj ofanzivi dočekaju najteže udarce, da izdrže u najkrvavijim bitkama i da u neravnoj borbi pobijede, da nemogućnost pretvore u stvarnost. Uslove borbe naših snaga naročito je otežavao veliki broj nepokretnih ranjenika i bolesnika, koji su često diktilirali pravac i tempo pokreta svih naših jedinica, osim toga što su za užu obranu i transport trebali znatne snage.

Teritorij na kojem su se zatekle naše snage u Petoj ofanzivi nije mogao, u ekonomskom pogledu da riješi ni najosnovnije zahtjeve, da pruži vojsci bar neophodni minimum hrane. Udaljenost glavne operativne grupe od ostalih snaga u Bosni i Hrvatskoj lišila ju je u Petoj ofanzivi njihove pomoći ne samo u taktičkom nego i u operativnom pogledu. Mada su snage u Hrvatskoj i Bosni izvodile napade na širokom frontu protiv neprijateljskih garnizona i saobraćajnih linija, to nije imalo neke neposredne koristi za glavnu grupaciju, protiv koje su određene snage već bile koncentrirane. Sve te činjenice uvjerljivo govore o težini situacije u kojoj se našla glavna operativna grupa, a samim tim čitav front u Jugoslaviji. Ni jedan od saveznika nije pružio bilo kakvu pomoć, ako ne u oružju i municiji, odjeći ili ishrani, a ono bar u sanitetskom materijalu, da bi se imalo čime previjati rane i liječiti oboljele. Članovi engleske vojne misije bili su iznenađeni našom nadčovječanskom borbom, ali su smatrali da je bitka izgubljena i čak su savjetovali da se kapitulira. Bez obzira na mogućnost raznih motiva i pobuda za takav savjet, činjenica je da bi za svakog onog koji nije upoznao našeg čovjeka-borca, našu Partiju i naše rukovodstvo, takva

(Nastavak na 2. strani)

Naš Vrhovni komandant drug Tito uvijek je sa svojim borcima i svojim narodom dijelio sve teskoće i radosti

Narodni heroj kontraadmiral Stanko Parmač:

ODJECI SUTJESKE

(Nastavak sa 1. strane)

čvornato deblo. U pokušaju da krene, ostao je viseći. Njegov izbezumljeni mozak nije mogao analizirati situaciju i bio je uvjeren da je uhvaćen. Pristupio sam mu, ponovno ga posadio na noge i razuvjrio ga. Ni minut poslije toga bio sam svjedok jedne druge slične obmane. Drug Dude, obojica iz Treće dalmatinske, penjući se uz strnu padinu, počeo da zapomaže, da je uhvaćen i da ga oslobodim. U stvari, on je stao nogom na pešire svog vlastitog šinjla i ista posljedica iznurenosti od tifusa, bez normalnog refleksa nije mu omogućila da sazna realnost. Nemoguće je sve nabrojiti. Bolno je svega se sjetiti. Sve to prevazilazi moć saznanja i jedino se može saznati dubokim poštivanjem, čistom ljudskom savješću. Prestaje svaka ljudska riječ, leđi se misao kad ranjenik poziva da ga ubijemo. U vjerava nas da žrtvom zbog njega samo štetimo sebi. Moli nas, da mu dokrajčimo muke, da ne padne živ dušmanu i da nastavimo borbu. Najjače je što se usjelo u moje sjećanje doživljaj istog dana kad smo u sumrak 12. juna na Zelengori bili formalno košeni, probijajući se kroz obruč. I tada jedan je ranjeni drug ostao s vapajem da ga ne ostavljamo, vapajem da ga dokrajčimo. Bilo je nemoguće, kolona je odmicala. Vapaj i kad su daljine i noć zakrile nas od stradanja ostao je vapaj stalno nad nama. I danas zebe mi duša na tu pomisao.

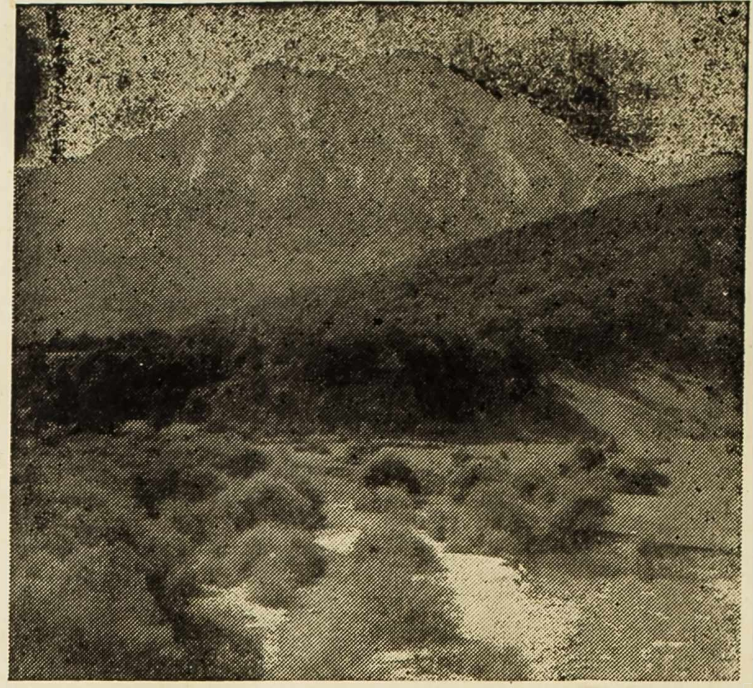
Borilo se bez pogovora, bez protesta, predano, zanosno — bespoštedno.

Danas mi živimo sretno. Naša je sreća nikla na našim patnjama. Naša je radost zahvalnost palim drugovima. Mir za kojim smo težili nije onakav kakvog smo očekivali i zaslužili. Vjerovali smo da za žrtve koje smo podnijeli zaslužujemo dužno poštovanje. Međutim, naša borba koliko je beskraja i uzvišena nije se slagala sa kalkulacijama nekih iz Londona, Rima, Vašingtona, Berlina i »nepogrešivog« iz Kremlija. Nečije neljudske račune pomrsili smo. Po pravilima njihove vojne mudrosti trebali smo biti uništeni. I svi oni koji su željeli našu propast kad im više ne budemo potrebni po mjeri svog ljudstva, u čemu su uvijek bili oskudni, po stepenu svoje moralnosti, srdili su se na nas i na svoj način tumačili našu izdržljivost. Oni sa Zapada objašnjavali su to sa nekim našim fanatizmom Balkanaca koji u svojoj zaostalosti ne mogu ocijeniti vrijednost vlastitog života, jer je on vječita bijeda i ne predstavlja vrijednost. Sramota. Za one druge koji su se upinjali da svetu ideju socijalizma i socijalističke revolucije pretvore u svoj monopol i gazdinstvo vodili smo svojeglavu borbu za njih nepoćudnu i nepoželjnu. Tako smo njih, neke razočarali mnogo, našto se ponosimo jer smo istovremeno zadržali slobodoljubivo čovječanstvo. Možda je naša griješka bila što smo više volili svog čovjeka i svoju slobodu, nego da služimo potkusurivanju, velikim gospodskim računima. Mnogi od nas u svojoj čistoći nismo znali ni očekivali toliku perfidnost od nekih naših tobožnjih prijatelja. Danas mi znamo dobro ko je naš i ko može biti

čije činiti nego što mi činimo. Ne tražite od nas ono što ne možemo. Ne možemo vam dati bez čega bi bili bezvrijedni. Naša veličanstvena borba slika nas je sve nas, narod i Tita u nerazdvojno jedinstvo. Mi znamo da smo s njim i On s nama neuništiva vrijednost. Mi ostajemo mirni na vaše klevete i laži, ali ne možemo biti spokojni jer nas duša boli što vašim postupcima kaljate ime i sebi i socijalizmu. Naš mir izlazi iz naše snage i vjere. Neka sijevaju sve munje sa Istoka i Zapada, Durmitor, Maglić, i Zelengora ostaju nepokolebljivi kao što su nepokolebljivi grobovi i preživjeli njihovi sinovi. Bez strepnje u njihovom zagrljaju teče Piva, Tara i Sutjeska i s njima žive i cvate naša beskraja žrtva za slobodom koja je sazdana i uključuje slobodu svih naroda i odakle je ona velika i nepobjediva.

Mi smo uvjereni i nikoga bez dobre volje ne obavezujemo na naš put. Uvjereni smo, da za nas nema sreće ni slobode bez gajenja i razvijanja demokratskih i revolucionarnih institucija društvenog upravljanja, koje su vjerne socijalizmu i odane duhu Sutjeske. Mi tim putem idemo uz sve teškoće, ali ne zaustavljamo. Ljutili se ili ne — naš karavan gre...

Sutjeska, njeni svijetli grobovi, zakletve i obaveze prema mrtvim herojima, vjernost socijalizmu, borba za mir i poštivanje slobode i časti naroda, izgradnja naše sretnije budućnosti, ostaju svjetionici po kojima se upravlja naše daljnje kretanje, procvat naše domovine pod rukovodstvom Tita i Partije.

Sutjeska — u pozadini Zelengora

Narodni heroj pukovnik Obrad Egić:

NEČUVENA JUNAŠTVA

(Nastavak sa 1. strane)

situacija izgledala bezizlaznom. Od strane vlade u Moskvi pjevale su se slavopojke našem heroizmu i »jadikovalo« se zbog tehničkih »nepremostivih« teškoća, koje sprečavaju pružanje bilo kakve pomoći.

Borbe u Petoj ofanzivi trajale su više od mjesec dana. Glavna udarna grupacija uspjela je da ostvari postavljeni cilj koji se sastojao u tome, da se neprijatelju ne samo onemogući uništenje »preostalih« partizanskih snaga, već da mu se nanesu što teži gubici i da se iz obruča prijede u napad, u kontraofanzivu, kako bi se oslobodio novi veći teritorij i dalje razvili potrebni uslovi za vojničko i političko jačanje oružane borbe u Jugoslaviji. Jedan od odlučujućih vojnih faktora za pobjedu udarne grupacije u Petoj ofanzivi sastoji se u pravilnoj operativnoj odluci Vrhovnog komandanta. Uočivši pravovremeno namjere neprijatelja da naše snage u toku između Tare, Pive i Durmitora pristupi uništavanju, — drug Tito donosi odluku da se izvede manevar u obratnom smjeru — pravac Vučevo - Zelengora — Miševina i da se u istočnoj bosni pređe u protuofanzivu.

Nijemci su ulagali nevjerovatne napore da bi uništili naše snage na Sutjesci. Nisu žalili jedinice ni materijal.

Izvršavajući operativnu zamisao Vrhovnog komandanta, komandni i borački sastav naših snaga maksimalno je razvio borbenu inicijativu, pokazao čuda od junaštva, samoprijedora, upornosti i izdržljivosti. Na jednom dijelu fronta brigada kao cjelina borila se u obrani protiv znatno nadmoćnijeg neprijatelja, riješena da izgine ali da ne odstupi ni za jednu stopu. Na drugom dijelu brigada je jurila na utvrđene neprijateljske položaje, riješena da izgine, ali da otvori put glavnim snagama. Na posebnom sektoru manje snage, svega jedna četa od oko 40 ljudi boraca bila je dovoljna da sprječava sklapanje obruča. Poginulo je 27 boraca, a ostalo 13, od kojih većina ranjenih, ali Nijemci ipak nisu spriječili prolaz glavnih snaga. Na trećem sektoru jedinice u streljačkom stroju su gazile brzu i hladnu Sutjesku, jurili na neprijateljske položaje na lijevoj obali.

Ranjenici su uzimali oružje i zaustavljali napredovanje neprijatelja, omogućivši prolaz jedinicama. Vodile su se borbe prsa o prsa. Teško ranjeni borac govorio je drugu u stroju »Koristi moje tijelo kao zaklon«. O težini ove borbe govori i činjenica, da je Vrhovni komandant NOV Jugoslavije drug Tito bio ranjen.

Nema takvih primjera u historiji ratova, gdje se žrtvovala čitave operativne jedinice za spaša-

vanje ranjenih i iznemoglih boraca. U tome je bila moć naših jedinica, ljubav jedinice prema jedinici, druga prema drugu, žrtvovanje sebe za druga. Zato je bila tako masovna hrabrost naše vojske, jer je svakome bilo jasno da jedinica jedinicu i drug druga na bojnopolju ne će iznevjeriti i ostaviti. To je ono što je najviše davalo snage našoj vojsci da u tim nadčovječanskim naporima do kraja istraje i pređe u protuofanzivu. Bez odmora, bez sna, danju i noću, iz okršaja u okršaj. Preko 8 hiljada poginulih boraca i rukovodilaca, pa ipak neprijatelj je bio tučen, izgubio je preko 13.000 poginulih, a glavna grupacija poslije proboja obruča prešla je u pobjedonosnu kontraofanzivu. Tako su se pod neposrednom Titovom komandom, borili ljudi koje je odgajala naša Partija. »Besprimjerno herojstvo naših boraca i snalazljivost našeg komandnog kadra, savladali su gotovo nemoguće zadatke. Peta neprijateljska ofanziva i njen krah digao je pred čitavim svijetom ugled naše slavne Narodno-oslobodilačke vojske na visoki stepen. Borci, komandiri, komandanti i politički komesari, Prve, Druge, Treće i Sedme divizije ispunili su sjajno svoju dužnost prema narodu i u šestmesečnim neprekidnim bojevima pokazali sve one osobine koje moraju da posjeduju vojnici i komandiri Narodno-oslobodilačke vojske.« (Tito)

Pobjeda u Petoj ofanzivi bila je od odlučujućeg vojničkog i političkog značaja. Ojačalo je moralno političko jedinstvo Armije. Armija je ubrzo rasla uslijed priliva novih boraca. Idejno i organizaciono su jačale antifašističke organizacije, ubrzao se tempo izgradnje narodne vlasti, proširila se baza oružane borbe i povećala materijalna sila za konačno uništenje okupatora i reakcije, za pobjedu Narodne revolucije, a Saveznici su bili prisiljeni da oduđu priznanje našem frontu.

U vojnom pogledu, Peta ofanziva je, uporedo s bogatijem ratnog iskustva i povećanjem samopouzdanja naše Armije, ukazala čitavom svijetu na čvrstinu i značajnost fronta u Jugoslaviji. Okupatori, ne samo da nisu mogli osloboditi svoje snage za istočni ili neki drugi front, već su bili primorani da ponovo sa tih frontova izvlače jedinice za borbu na našem frontu. Na kraju, Peta ofanziva je pokazala da neprijatelj ne može računati na pobjedu u borbi protiv jedinica naše Armije, kojom rukovodi Komunistička partija na čelu s drugom Titom, bez obzira na to što borbu vodi pod najpovoljnijim uslovima za sebe, i obratno, pod najtežim uslovima za našu Armiju, bez obzira na apsolutnu prednost u ljudstvu i tehnici.

Kao zaključak Pete ofenzive evo što pored ostalog kaže generalpotpukovnik Milinko Đurović: »Poslije Bitke na Sutjesci, postalo je najzad jasno i tvrdoglavim Nijemcima, da je naša vojska nepobjediva. Naprotiv, odmah poslije ove bitke glavna operativna grupa poduzela je ofanzivna djelovanja u Istočnoj Bosni, oslobodivši Olovo, Kladanj, Srebrenicu i niz drugih mjesta i Varošica, popunjavajući prorijedjene brigade i divizije novim borcima.

Po ovom značaju, po vojnim i političkim posljedicama bitka na Sutjesci predstavlja prekretnicu u Narodno-oslobodilačkoj borbi. Poslije ove bitke naši narodi su stekli još veće povjerenje u svoju oslobodilačku armiju, Komunističku partiju i rukovodstvo.

Razmah oslobodilačke borbe poslije bitke na Sutjesci omogućio je Drugo zasjedanje AVNOJA i donošenje historijskih odluka, kojima su udareni temelji našeg društvenog i političkog uređenja.

U tome je pored ostalog, značajne ove slavne i velike bitke, u tome se ogleda njeno mjesto u našem Narodno-oslobodilačkom ratu. Ona će ne samo po heroizmu, koje su pokazale naše jedinice i pojedinci, i po posljedicama i značenju za daljni razvoj oslobodilačkog rata, već i u čisto vojnom gledištu, po izuzetno teškim uvjetima, u kojima se odvijala, po načinu kako je vođena i po značenju njenih iskustava — besumnje ostati jedna od najznačajnijih bitaka u burnoj historiji naših naroda za svoju slobodu i nezavisnost.

Ni jedna vojska u Drugom svjetskom ratu, a možda i u historiji uopće, nije vodila takvu bitku, pod takvim uslovima, s takvim brojnim neprijateljima i bez ikakve neposredne pomoći izvana, pa da bitku riješi u svoju korist, kakvu je vodila i izvojevala u jednomjesečnim krvavim borbama Glavna operativna grupa na čelu sa Vrhovnim štabom.

Drug Tito je o ovoj bitci, pored ostalog rekao:

»Izdržali smo ogromne napore, u kojima su sinovi naših naroda pokazali takva nečuvena junaštva i samoodricanja s kojima će se vjekovima ponositi pokoljenja naših naroda.

naš i svima koji su oguglali u bijesu svoje moći, u gladi za još većim porobljavanjem prikrivenim raznim frazama i parolama: »odbrane zapadne civilizacije« i »oslobodjenje potlačenih vlastitim armijom bez učešća onih koji treba da budu oslobođeni«. Tvorcima takvih teorija o »odbrani civilizacije«, monopola nad socijalizmom, nepogrešivosti, odgovaram mirnoćom naše svijesti, dostojanstvom naše borbe da nam je milija naša sloboda, nego njihovi krvoločni apetiti. Mi znamo od koga oni brane zapadnu civilizaciju — od vlastitog naroda, jer civilizacija za njih je privilegija za silnike. Na drugoj lagerskoj strani bezuslovna pokornost treba da bude plaćena dolaskom na vlast i satiranjem vlastitog naroda. Znamo jedne i druge, jednako su nam tuđa njihova tepanja i srdžbe. To što tražite od nas, vi znate da vam mi ne možemo i ne ćemo dati. Uz ovaj naš dobri narod vežu nas grobovi i sloboda. Naša je snaga u tome što je rukovodstvo i narod jedna misao i jedna težnja. Naučili smo jedno i to je dovoljno za našu slobodu, a to je da se sloboda ne može uvesti na ničijim bajonetama. Sloboda se može jedino izvojevati vlastitom borbom, borbom samog naroda riješenog na najveće žrtve, jer samo takva borba je pobjedonosna i takvu borbu može voditi rukovodstvo koje je slijeno u monolitno jedinstvo. Mi pri ovome ne otkazujemo se bratske pomoći sebi i drugima, ali pomoć je pomoć, ali nikako ne smije da znači to što vi hoćete od nas da budemo mirni i poslušni, a vi ćete jer ste moćni i odabranici učiniti našu sudbinu sretnom. Mi krvavo znamo da sloboda može biti samo sloboda od nas izvojevana, inače, ako je poklonjena, ona je što i porobljavanje. Mi to najbolje znamo, to zna i historija. I svaki narod koji drukčije misli i sva rukovodstva koja se drukčije opredjeljuju ne razlikuju se mnogo od kvislinga. Samo slobodni mogu biti ravnopravni, a mi hoćemo ravnopravnost, a ona se stiče borbom, a ne poklonima. Borba je cijena slobodi, ravnopravnost je njen međunarodni izraz.

Naša su srca čista. Svoj purgatorij dala nam je naša mučna historija. Onaj koji je u nadčovječanskom stradanju spoznao veličinu borbe na Sutjesci i prije i poslije nje, a posebno onaj koji je nadahnjivao sve lijepo i plemenito u nama Tito i Partija ne mogu druk-

KRVAVA RIJEKA

Kolone ranjenika,
Splet zbjegova
I tifusara,
Od kuda izviru
Kad ih
Toliko ima!
Pa ipak
Nitko, nitko ne pita:
Što ćemo, drugovi
S neborcima?
Što ćemo
Sa zbjegovima?

Tito naređuje:
»Ranjenici
Prije svega,
Oni su naš ponos,
Uteg na vagi
Naše savjesti,
Uteg veći
Od svih
Utega...«

Deset na jednog.
Sit na gladnog.
Noge — izdajice
Otkazuju
Poslušnost srcu
Klečaju koljena;
Al' za tvoju sreću
Zemljo voljena
Gore
Potoke
I rijeke,
Lome
Čelične obruče.

O, kad će onk
Dugo snivano Sutra
Postati
Naše
Veliko Jučer!
Jučer
bez krvi,
Bacača
I »Breda«;
Jučer
Prepuno slavlja
Pjesme
I pobjeda.

Promiču kolone,

Topovi,
Avioni;
Suludi grohot
Bacača.
Slušam priče
Mrtvih drugova:
Naprijed borci!
Pravda je
Na našoj strani,
Ona je
I od smrti jača.

Srazava se
Čelik o čelik,
Mržnja o mržnju;
Svę se lomi,
Nestaje
U strašnom jurišu...
Jedan nemoćan borac
Sanjari glasno
Kraj puta:

»Drugovi,
Miriše mi
Na kišu.
Osjećam
Divne kapi
Na žednoj usni.
O pljusnu
Pljuskom
Blagoslovljene,
Osvježi moje nepce
Što gori
Ognjen metka
I krvlju rane
U rupu
Kuju izbuš
Ožiljak granate
Sva će tvoja
sadržina
O, kišonosni oblaci
Da stane.

Kiša čelika
Ođaljuje
Kamene gromade,
Zabrtvuje ptine
I nogostupe.
Al' nema te sile
Koja će zapušiti
Sve rupe,

Vododezine
I žilje.
Mi posrćemo
A ipak su
Naši koraci
Kao milje,
Kao
Bujica
Rijeka,
Zub osvete,
Brzaci
Bez odjeka.
Stenju bukve i jelke
Uz vrisak ptica
Što uši para.
Nesnosna žed
Na usnama
Ranjenika,
Kletva zbjegova
I mržnja
U oku
Tifusara.

O Sutjesko,
Vodo hladna
Kako su divni
Tvoji virovi
I brzaci...
Al' što ti
Okonjeni stranče
U našoj zemlji,
u ovoj »divljini«
Tražiš!?
Mi ćemo proći
Kao oluja
A ti ćeš uljezu
Sa našom mržnjom
Da se zaraziš.
I ne će ti biti lako
Kao ni,
U kavezu
Ranjenij ptici;
Mi smo ovdje,
Mi vječni
Stražari
I mi ćemo te
Stalno
Držati na oku,
Na mušici.

Petar Bilušić

PARTIZANSKE BOLNICE kultura - prosvjeta - kultura

PRELAZE SUTJESKU

SJEĆANJA GENERALPOTPUKOVNIKA DR GOJKA NIKOLIŠA, NAČELNIKA SANITETA JNA, IZNESENA U INTERVJU SARADNIKA »SEDME SILE«

— Šta je bila partizanska bolnica? To je, ustvari, bila kolona partizanskih ranjenika na konjima i nosilima, ukoliko oni nisu bili u stanju da idu pješice. O nekoj partizanskoj bolnici, s bolničkom njegom i posteljama, nije moglo biti ni riječi, razumije se, u koliko nije bila u pitanju stacionarna bolnica na slobodnoj teritoriji.

Tako je počeo da iznosi uspomene iz Pete neprijateljske ofenzive generalpotpukovnik dr. Gojko Nikoliš, načelnik Saniteta JNA, u ono doba, prije petnaest godina, u vrijeme bitke na Sutjesci, šef Sanitetskog odsjeka Vrhovnog štaba. General Nikoliš zatim nastavlja:

— Ustvari, partizanska bolnica bila je kolona koja se kretala zajedno sa divizionom, pod njenom zaštitom, u određenom marševskom poretku i po svim pravilima maršovanja. Samo su se za vrijeme odmora, kad je bio zastanak, vršile potrebne ljekarske intervencije — pregledi, operativni zahvati, previjanje, i t.d. Ranjenici su također imali svoje starije, svoju intendanturu. Komande divizija sve najbolje namirnice slali su bolnici. Zato je bila činjenica da su se ranjenici, koji su išli s divizionima uvijek bolje hranili od onih u centralnoj bolnici.

RANJENICI U SANDŽAKU

General Nikoliš iznosi uzgred jedno zanimljivo zapažanje:

— Po mom zapažanju, a o tome sam za vrijeme rata napisao i jedan dokumentarni referat, najslabije se hranio Vrhovni štab. To je, u prvom redu, bilo zbog skromnosti ljudi koji su ga sačinjavali, a i zato što se uvijek nalazio na takvim terenima kroz koje je vojska već prošla. Zbog toga je, naprimjer, Koča Popović, komandant Prve proleterske divizije, pred Petu ofanzivu saznavao u kakvoj se oskudici nalazi Vrhovni štab, naredio svojim brigadama da štabu pošalju pomoć u hrani.

Upitan koliko se ranjenika nalazilo u centralnoj partizanskoj bolnici, kao i gdje se ona nalazila u

trenutku izbijanja Pete neprijateljske ofanzive, general Nikoliš je rekao:

— Broj ranjenika u centralnoj partizanskoj bolnici u to doba, početkom maja 1943. godine, ne računajući one koji su išli s divizionima, iznosio je oko tri hiljade. Među njima bilo je najmanje hiljadu svježih rekonvalescenta-bolesnika od tifusa, u koje sam spadao i ja, a i dr Herbert Kraus sada sekretar za Narodno zdravlje SIV-a, u ono vrijeme jedan od rukovodilaca Sanitetskog odsjeka Vrhovnog štaba. Centralna partizanska bolnica tada se nalazila na Sandžaku, na desnoj obali Tare i Čehotine. To je, ustvari, bila divna zaravan oko sela Čelebić, s povoljnim uslovima za njegu i ishranu ranjenika i bolesnika nega u okolnim krajevima.

KAD SE SAZNAO ZA PETU OFENZIVU

General Nikoliš posebno ističe: — Vrlo je vjerovatno, mada do danas još nisam provjerio, da je smjesta ranjenika na prostoru oko Čelebića odgovarao vrhovnoj zamisli Vrhovnog štaba to jest pokretu naših snaga prema istoku — prema Srbiji i Kosovu i Metohiji. Jer, bolnica je bila orijentirana baš u tom pravcu.

Za početak Pete ofenzive — koji pada 15. maja — general Nikoliš je saznao pet dana kasnije. — To mi je saopćio drug Koča Popović. — kaže on. — S njim sam se slučajno sreo u Sandžaku, kad sam pošao da tražim Vrhovni štab, da bi saznao šta se događa. Inače, i do 21. maja mi smo svi osluškiivali borbe koje su se vodile oko Centralne bolnice. Ali, pošto je to bila redovna pojava u partizanskom ratu, tim borbama nismo pridavali neki izuzetan značaj, pa zato nismo ni poduzimali posebne mjere.

General Nikoliš pribira sjećanja, pa nastavlja:

— Čim sam saznao za neprijateljsku ofenzivu, na vlastitu inicijativu, a i po sugestiji druga Koče Popovića, odmah smo počeli da prebacujemo ranjenike iz Sandžaka na lijevu obalu Tare, to jest na Pivsku visoravan. Nedjelju da-

na kasnije, 28. maja — bio sam u Vrhovnom štabu, koji se onda nalazio na Zabljaku, na Crnom Jezeru. Tu sam dobio jasnu sliku o veličini neprijateljskog napada i o mogućnosti našeg probijanja u Istočnu Bosnu preko Vučeva, Sutjeske i Zelengore. Na Zabljaku sam onda razgovarao s drugim Titom i od njega primio naređenje za prebacivanje ranjenika.

POKRET NA SUTJESCI

— Kad je počeo pokret ranjenika s Pivske visoravni prema Sutjesci i Zelengori?

— Šestog juna, i to preko rijeke Pive prema Vučevu.

— Kad je pređena Sutjeska?

— Prebacivanje preko Sutjeske nije bilo jedinstveno i trenutno, već je ono trajalo desetak dana, od 3. do 13. juna. Što se tiče ranjenika, najveći dio njih prebacio se noću, između 9. i 10. juna. Ta kolona ranjenika išla je sa Sedmom divizionom, kojom je komandirao generalpukovnik Pavle Jakšić. Tada je Sutjesku prešlo preko 700 ranjenika koji su išli pješice. Kolona teških ranjenika išla je nešto kasnije, sa trećom proleterskom divizionom, čiji je komandant bio Savo Kovačević.

— Koliko je ranjenika poginulo na Sutjesci?

— Oko pet stotina, ne računajući svježe ranjenike Treće divizije iz tadašnjih borbi. Oni koji su pobjegli iz trenutnog njemačkog zarobljenštva pričali su da su Nijemci masovno ubijali i masakrirali ranjenike.

— Šta je bilo s Centralnom partizanskom bolnicom kasnije?

— Ona je još u toku pokreta kroz Zelengoru bila rasformirana. Pokretni ranjenici bili su podijeljeni prema njihovim divizionima i priključeni divizijskim bolnicama. Iskustvo s Centralnom partizanskom bolnicom u toku Pete ofenzive bilo je veoma dragocjeno. Ono je poslužilo da se pronađu novi metodi zbrinjavanja oboljelih i ranjenih partizana. Ali, bolnica je najviše ostala u sjećanju po herojstvu koje su ispoljili ranjenici u vrijeme borbi, u kojima su često služili kao uzor i zdravim borcima.

„Doživljaji Nikolettine Bursaća“ u Lozovcu

U prošlu subotu gostovalo je Narodno kazalište iz Šibenika u Lozovcu daviš Copčevog »Nikolettine Bursaća«. Izvedba je održana u hali mehaničke radionice na improviziranoj pozornici, koja je, zalaganjem uprave i sindikalne podružnice Tvornice glinice i aluminijske udovoljavala odgovarajućim dimenzijama.

Posjet je bio iznad očekivanja. Sav prostor u hali, bio je ispunjen do posljednjeg mjesta. Publika, koju su sačinjavali članovi radnog kolektiva tvornice i njihovih obitelji, ispunili su dvoranu već prije objavljenog početka predstave. Netom su se pojavili konferensijeri, publika ih je pozdravila srdačnim aplauzom, a pojavom Nikolettine i Jovice bio je uspostavljen neposredan kontakt između publike i izvođača.

Slika za slikom redala se pred očima gledalaca, da bi nakon svake bila popraćena srdačnim pljeskom. U tako spontanom raspoloženju došao je i kraj predstave. Prigodom prvog gostovanja u Tvornici glinice i aluminijske u Lozovcu, član kolektiva Narodnog kazališta zahvalio se na srdačnom prijemu upravi tvornice i sindikalnoj podružnici, koji su pridonijeli da se ostvari ovo gostovanje.

— Sa ovim gostovanjem učinjena je prekretnica u pogledu izvođenja kazališnih predstava radnim kolektivima. Tvornica Lozovac je dokazala da se može naći načina i sredstava za takve priredbe koje pozitivno utječu na podizanje kulturnog nivoa našeg radnog čovjeka. (A.D.)

„Kolo“ na republičkom festivalu Srbije u Nišu

Nakon republičkog festivala pjevačkih zborova u Zagrebu, na kojem sudjeluje i šibensko »Kolo«, ovo društvo je pozvano da kao gost učestvuje na republičkom festivalu zborova Srbije, koje se od 5. do 7. srpnja održava u Nišu. Pored RKUD »Kolo«, koje će predstavljati NR Hrvatsku, iz NR Makedonije sudjelovat će zbor »Stiv Naumov« iz Bitolja, dok će NR Sloveniju predstavljati zbor »France Prešerne« iz Kranja. Posljednjeg dana festivala »Kolo« će sa još nekoliko zborova u masovnoj izvedbi otpjevati Mokranjčevu »X. rukovet«. Drugog dana festivala u Nišu zbor »Kolo« otpjevat će tri do četiri pjesme, vjerovatno Gotovčev »Naš grad«, »IV. dalmatinsku rapsodiju« i »Razgovor s četom« K. Odaka te »Oj sokole« D. Daneva. Predviđa se da će »Kolo« za vrijeme gostovanja u Nišu upriličiti dva samostalna koncerta za pripadnike JNA i građanstvo. Svakako je da će nastup šibenskog »Kola« u Nišu predstavljati još jedan uspjeh u nizu onih, koji su prethodili na ranijim gostovanjima u raznim krajevima naše zemlje. To će ujedno poslužiti više od 20 godina biti drugo gostovanje »Kolaša« u Nišu.

Sjednica savjeta za školstvo NO kotara Organiziranje centralnih 8-godišnjih škola

Na sjednici Savjeta za školstvo NO kotara Šibenik, koja je održana 26. juna razmatran je plan mreže centralnih osmogodišnjih škola, koje bi nakon potrebnih organizacionih, političkih i tehničkih priprema trebale proraditi početkom nove školske godine. Nakon diskusije i primjedaba članova savjeta, usvojen je predloženi privremeni plan mreže centralnih osmogodišnjih škola, kojih bi bilo u općini Drniš 9 i to u Drnišu, Siveriću, Unešiću, Čvrčljaju, Pakovu i Trbušnjaju, Drinovcima Ružiću i Mirković Polju, dok će se u ostalim školama otvarati dalji viši razredi. U općini Knin predviđa se otvaranje 14 - 15 centralnih osmogodišnjih škola i to u Kninu, Vrbniku, Biskupiji, Markovcu, Udolju, Mokrem Polju Plavnu, Otomu Pademima, Golubiću, Velikoj Polači, Strmiću, Radučiću i Zagroviću i eventualno Podinarju.

U općini Oklaj radić će samo jedna centralna škola, jer će obuhvatiti djecu starijih razreda svih područnih škola ove općine. Centar će biti u Oklaju.

U općini Skradin COŠ postojat će u Skradinu, Dubravcima, Bračkovcima, Rupama, i Gračacu. U

ostalim školama otvaraju se naredni viši razredi. Na području šibenske općine, centralne škole postojat će u Šibeniku, Perkoviću, Lozovcu, Prvičepurini, Zatonu, Boraji, Dučkih priprema trebale proraditi početkom nove školske godine. Nakon diskusije i primjedaba članova savjeta, usvojen je predloženi privremeni plan mreže centralnih osmogodišnjih škola, kojih bi bilo u općini Drniš 9 i to u Drnišu, Siveriću, Unešiću, Čvrčljaju, Pakovu i Trbušnjaju, Drinovcima Ružiću i Mirković Polju, dok će se u ostalim školama otvarati dalji viši razredi. U općini Knin predviđa se otvaranje 14 - 15 centralnih osmogodišnjih škola i to u Kninu, Vrbniku, Biskupiji, Markovcu, Udolju, Mokrem Polju Plavnu, Otomu Pademima, Golubiću, Velikoj Polači, Strmiću, Radučiću i Zagroviću i eventualno Podinarju.

Savjeti za školstvo, prosvjetu i kulturu općina, također će razmatrati predloženi plan i izvršiti eventualne korekture prije konačnog usvojenja od strane narodnih odbora ali i prije konzultovanja svih zainteresiranih faktora: zbornar biraca, školskih odbora, političkih organizacija i udruženja prosvjetnih radnika.

AM

PORODICA KAO ODGOJNI FAKTOR

Radni odgoj djeteta

Radno odgajanje djeteta u porodici ima veliko značenje a tjelesni, umni i moralni razvitak djeteta. U onim porodicama, gdje je rad pravilno organiziran, on je prije svega moćno sredstvo tjelesnog odgoja djece, jer svaki rad zahtjeva upotrebu snage i raznolike pokrete, a to je i osnov za brzi harmonični razvitak svakog djeteta. Ako je rad upravljen prema nekom cilju, koji postoji u predodžbi djeteta prije nego ono pristupi ostvarenju cilja, njemu je potrebna misaona djelatnost. Da bi neki rad, koji dijete vrši, dao koristan i željeni rezultat, potrebno je da to dijete misli, planira, rasuđuje, ocjenjuje i upoređuje ono što postize s onim ciljem, koji ima u predodžbi. Isto tako znamo, da svaki rad, ubrojivši tu i dječji, povezuje i ujedinjuje čovjeka s čovjekom. U zajedničkom radu, koji najčešće djeca obavljaju kao i odrasli, izrasta pravo drugarstvo, ljubav i briga za drugoga, vještina potčinjavanja svojih ličnih želja i težnja zadacima i interesima zajednice.

Kada je riječ o radnom odgoju djece u porodici, onda i na ovome mjestu moramo istaći, kako je taj odgoj kod kuće određen prije svega radnom atmosferom, koja postoji u obitelji i koja zahvaća ne samo djecu već i odrasle. Djeca u roditeljskom domu upoznaju rad starijih članova porodice, interesiraju se za taj rad, s poštovanjem se odnose prema čovjeku radniku i produktima njegova rada. U porodici su najčešće zastupljena različita zvanja, a svakodnevni dodir odraslih jedno s drugim i sa djecom čini sva ta zanimanja djeci bližima i shvatljivijima. Baš radi tako povoljnih uslova za radni odgoj djece u našoj porodici, traži se od roditelja, da tome odgoju posvete naročitu pažnju. Navikavati dijete na samopomoć, stvarati naviku za ručni rad, za popravak stvari, počevši od igracke i završivši radovima u domaćinstvu, sve to, uz mnoge druge oblike rada, čini osnov radnog odgoja u porodici. Djeci treba omogućiti, da se u roditeljskom domu bave raznolikim oblicima rada, jer se time sveštenije i potpunije razvijaju. Osim toga dužnost je roditelja, da djeci pri radu

• PIŠE: PROF. ŠPIRO CRNOGORAC •

daju savjete, uputstva i da im rezultate rada kontroliraju, bez čega se ne može zamisliti pravilan radni odgoj u porodici. Treba dopustiti djeci da sama rade praktično i da učestvuju neposredno u radu, jer im samo na taj način roditelji omogućuju, da se nauče raditi i da zavole rad.

Ima roditelja, koji sasvim pravilno shvaćaju značenje radnog odgoja djeteta, ali još uvijek ima veliki broj roditelja, koji misle, da je svaki rad za djecu teško breme i da ih od tog bremena treba čuvati. Takvi roditelji ograničuju svoju djecu od rada i života, pa misle da ih s tim oslobode i čuvaju njihovo zdravlje. Čineći to roditelji i ne slute, kako svoju vlastitu djecu nemilosrdno i surovo kažnjavaju. To kažnjavanje, za koje roditelji nisu svjesni, jer vjeruju da čine dobro djelo, ima za posledicu ono, što roditelji nisu željeli i čemu se nisu nadali. Djeca su odrasla, ali se ne snalaze u životu, ljuta su, surova i sebična. Takva su djeca teret i briga ne samo porodici već i društvu u cjelini. Takve su pojave pogrešnog odgoja mnogo češće u građanskim porodicama, dok se u radničkim i seljačkim porodicama djeca od malena privikavaju na rad, ponekad i preko svojih granica mogućnosti.

Porodica može mnogo utjecati i na umni razvoj djeteta. Postepeno i polagano dijete prolazi put od konkretnog zahvaćanja do logičkog mišljenja s pojmovima. Na tom putu treba da mu prvu pomoć pruži porodica, a kasnije škola uz sudje lovanje porodice. Dijete u porodici nauči govoriti, a samim tim i misliti. Mišljenje je malog djeteta konkretno i sa slabim apstraktnim upućavanjem, a o znači, da je sposobnost spoznavanja djeteta u najranije doba prilično ograničena i da ima karakter površnosti i nepovezanosti. Ali ta površnost i nepovezanost dječjeg spoznavanja čini temelj umnog razvitka i stvara put za temeljitije i sistematičnije usvajanje znanja. Dijete je u svojim najmlađim godinama aktivno u igri i radu, interesira se za sve što vidi i na taj način usvaja čitav niz znanja o ljudima i njihovom radu, te o prirodi i životu u njoj. Interesirajući se i sudjelujući u igri s djecom, te najrazličitijim djelatnostima, što ih stariji članovi vrše u porodici dijete usavršava svoje zapažanje, pažnju i pamćenje. Na taj način umni razvoj je najuže povezan s radnom aktivnošću djeteta, u kojoj se ispoljava i razvija dječja misao, mašta, inicijativa i kritično sudjenje. Kada dijete vrši neki posao, onda ono često u samom procesu rada mijenja postavljeni cilj jednom ili više puta. To mijenjanje cilja zahtjeva promjenu plana, a kroz sve te promjene ispravno dječje mišljenje provjerava se praksom. Dijete kritički ocjenjuje postignute rezultate, sukobljava se s neocjekivano nadošlim i nepredviđenim teškoćama, pokušava i prihvaća nove metode rada i na taj način razvija umne sposobnosti i obogaćuje svoje iskustvo.

Sjećanje na Narodnog heroja Boška Žunića

Dan je prekrasan. Nebo je prekriveno ujednačenim plavetnilom, samo ponegdje, poput otoka razbacanih po moru, miruju bijeli oblaci prožeti svjetlošću i toplotom. Sunce pošteno pripeklo; toplim zrakom razliježe se tiho zvanje susjednih pčela. Iz obližnjeg mlina do nas dopire noličnito groljenje vode u jezama.

Sjedili smo na zelenoj tratinji ispred rodne kuće narodnog heroja Kninske krajine Boška Žunića. Boškov brat Simo ispričao nam je nekoliko detalja iz Boškova života »Sjećam se, započeo je on, kad nam je pokojni Boško za večerom rekao, da odlazi u partizane. Sjedimo mi ukućani za stolom i večeramo. Majka kao što je i običaj, sjedila je u vrh stola. Odjednom joj se Boško obratio riječima: Majko, ja ću noćas otići u partizane. Ovdje se više među ovom ustašijom i četničarstvom ne može izdržati. Siguran sam da se više neću vratiti, ali ne žalim, jer ću poginuti za ljepši i sretniji život našeg naroda.«

Još mi je i sad u sjećanju razgovor koji sam vodio s drugom pukovnikom Mirkovićem Brankom o Boškovo pogibiji nad Gornjim Barama. »Dogovorili smo se da izvršimo napad na položaj Nijemaca. Prva četa, čiji je komandir bio narodni heroj Boško Žunić bila je već spremna i prva je pošla u napad. Neprijatelj je prvi otvorio vatru iz svih oružja. Polako i sporo smo nastupali. Bila je noć. Kretali smo se kroz crni šumski gustiž. Prva četa je odmah stupila u borbu. Nastao je krkljanac u njemačkim rovovima. Komandir čete Boško Žunić ubaci u njega bombu i ubije cijelu posadu. Odmah poslije toga uskoćio je u rov. Ali u tom času jedan Nijemac iz drugog rova uperio je u njega mitraljez i samo što nije opalio, ali Boško je bio brži, njegov automat je ispalio ubitačnu vatru i Nijemac je pao mrtav. Boško mu je oduzeo »šarac«. On je odmah shvatio da neprijatelja treba smjesta goniti. u

stojećem stavu s mašinkom oko vrata i »šarcem« na grudima krenuo je naprijed. Kroz neprozirnu tamu noći odjeknuo je Boškov gromoviti glas: »Juriš«, drugovi, naprijed! Za mnom! Četa je poput uragana krenula sa svojim komandantom. Neprijatelj se očajnički branio. Boško je trećao ispred svojih boraca, malo je zastao, začas je pogledao u pravcu njemačkih rovova, a zatim je ponovo potrčao u uzvikom: »Juriš«. To je bio njegov posljednji ratnički pokrik. Pao je pogođen vatrom neprijateljskog mitraljeza. Upravo u tom momentu s pravca Uglješina Vrha neprijatelj je izvršio jak protunapad na bok I. čete. Nastala je teška borba. Tek u svitanje borba je počela jenjavati. Svi pokušaji boraca I. čete da izvuču mrtvog komandanta ostali su bez uspjeha. Rano u zoru, bafaljon se vratio na svoj prvobitni položaj.

— Prilično gubitaka imale su sve čete. Smrt komandira I. čete narodnog heroja Boška Žunića sve nas je toliko potresla da nismo mogli da shvatimo da nije više živ. Kroz glavu su mi jurile misli o nizu junačkih podviga druga Boška.

— Sjećao sam se onih dana, kada je kao puškomitraljezac obično iz stojećeg stava nemilosrdno kosto neprijatelja, zatim kao vodnika i konačno komandira čete. Uvijek je bio prvi, Uvijek jednako hrabar i odvažan, uvijek spreman da svojim primjerom podstakne svakog borca bez obzira na tešku situaciju.

— U svakoj borbi bio je jednako hrabar i odvažan. Za svaki uspjeh bataljona vezano je Boškovo ime. Poznato je njegovo junaštvo koje je pokazao na Livnu, Vrdama, Neretvi, Drini, Bakiću i konačno na Barama, gdje je junački poginuo. Borci su Boška visoko cijenili, a neprijatelj ga se bojavao kao žive vatre.

— Kada je Boško pao, meni je, možda, bilo najteže, znali smo se još od djetinjstva, a naročito nas je zbližila zajednička borba. I u onim strašnim noćima kada se vodila žestoka borba na Barama za svaki pedalj zemlje, kada je trebalo osigurati prolaz Vrhovnom štabu i našim ranjenicima, one fatalne noći pred pogibiju pričao mi je i rekao: »Mi noćas moramo ove gadove da likvidiramo i da zauzmemo njihove položaje, jer će oni sutra navalić većim snagama.« »Ako ne uspiješ, vrati se na ovaj položaj, obdacio sam pri polasku njegove čete«. Pogledao me je, nasmijao se i odgovorio: »Ja mislim da se ne ćemo vratiti, već ćemo ostati tamo«. I zaista Boško se nije vratio, on nije volio riječ »vraćati se, povlačiti se«, pao je junački na čelu svoje čete u jurišu prkoseći daleko jačem neprijatelju.

Pogibijom Boška Žunića, Pile Popovića i još 237 boraca, koje je dala Kninska krajina u nadčovječanskih borbama oko Sutjeske, njihovim junaštvom i herojstvom narod Kninske krajine je dao veliki doprinos u NOB-i, a junaštvo Boška Žunića, Steve Opačića, Jože Durbabe, Branka Sinobada, Tode Čuruvije i svih onih mrtvih, kao i 75 preživjelih bit će putokaz našim mladim generacijama, kako se bori i umire za svoju zemlju.

Udaljavajući se od Boškove kuće, još jednom se vraćamo mislima na Gornje Bare, stiskamo ruku njegovom bratu Simu u čijoj se kući, pored Boškove slike, nalazi Orden Narodnog heroja, koji mu je dodijelio narod za njegovo besprimjerno junaštvo.

M. Šolaja

Prošireni plenum Kotarskog odbora SSRN

Suradnja proizvođača iz zadruaga

U subotu 28. prošlog mjeseca u prostorijama Društvenog doma održan je prošireni plenum Kotarskog odbora Socijalističkog saveza, kojem su sudjelovali predstavnici Kotarskog komiteta Narodne omladine i Saveza ženskih društava. Sastanku su također prisustvovali narodni zastupnici Ivo Družić, Petar Škarica, Vitomir Gradiška i Zvone Jurišić. Izvještaj o narednim zadacima političkog djelovanja na selu kao i o pripremama za izbore zadrudnih savjeta podnio je predsjednik Kotarskog odbora SSRN Milan Bijelić.

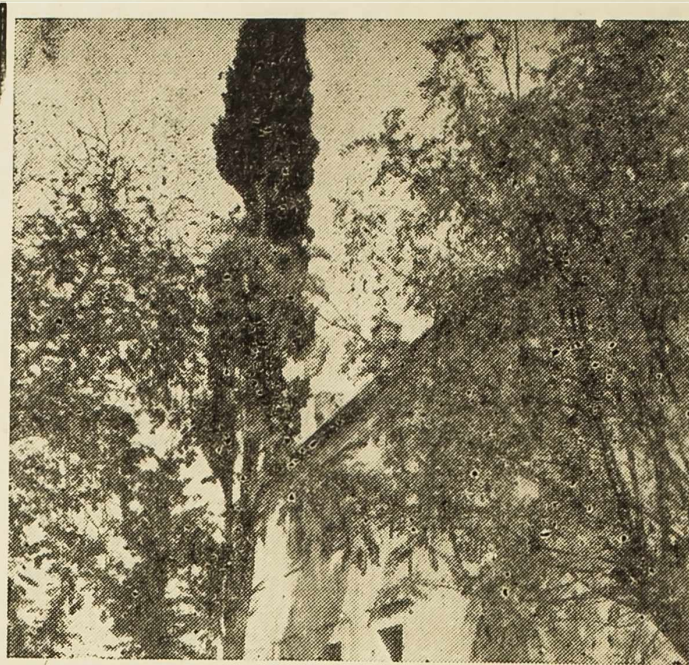
U izvještaju je posebno naglašeno da je, pored uspjeha koji su dosad postignuti u pravcu unapređenja poljoprivredne proizvodnje, u priličnoj mjeri zapušten jedan problem o kojem bi trebalo u buduću više voditi računa. Riječ je, naime, o pitanju stvaranja takvih odnosa na selu koji će omogućiti trajnije uspjeha, a što nije moguće postići bez zajedničke suradnje proizvođača i zadruga. U rješavanju tog problema trebaju se više nego do sada angažirati političke i društvene organizacije, a posebno organizacije SSRN. One treba da zauzmu posebno mjesto i u ostvarivanju programa zadrudnih organizacija kao što je jačanje zadrudnih fondova, unošenje sredstava za proizvodnju, izgradnja skladišta i objekata za doradu i preradu, zatim osposobljavanje stručnog kadra, osnivanje raznih klubova, sekcija, školskih zadruga i tome slično. Stalno jačanje fondova u poljoprivrednim zadrugama glavni je preduvjet za njihov napredak. Jer, potpunije ostvarivanje akcionih programa pridonijet će i mijenjanju odnosa proizvođača prema zadrudnim organizacijama. I pitanje kadra treba cjelovito gledati. Dosadašnja iskustva su pokazala da se pristupu realizaciji programa za školovanje i usavršavanje kadra vršilo bez potrebne odgovornosti sa bilo koje strane. Mijenjanje odnosa zadruga i proizvođača treba biti izraženo i u tarifnim pravilnicima, kako bi kolektiv bio više zainteresiran za ostvarivanje svih zadataka.

Nemoguće je očekivati potpun uspjeh u poljoprivrednoj proizvodnji, istaknuto je u izvještaju, ako zbog kojih se ne može donijeti rje-

se postojeći kvalitet sadašnje proizvodnje dalje ne razvija i usavršava, što opet nije moguće bez postojanja suvremenih objekata. To je također u uskoj vezi s provođenjem uspješne kooperacije. Što se tiče osnivanja klubova, sekcija i školskih zadruga neophodno je potrebna pomoć Socijalističkog saveza kao i svih ostalih političkih i društvenih organizacija na selu, jer oni su najpogodniji oblik za okupljanje najnaprednijih proizvođača i drugih aktivista. Društvenom upravljanju u zadrugama dosad se nije obračalo mnogo pažnje. Prisustvo organizacije Socijalističkog saveza u razvijanju organa upravljanja u zadrugama treba da dođe do izražaja naročito u otklanjanju mnogih slabosti koje tu i tamo sprečavaju ostvarivanje mnogih zadataka. Organizacije Socijalističkog saveza trebaju težiti pronalaženju oblika kako bi društvenom upravljanju u zadrugama zaista postalo od značaja za daljnji napredak zadruga. I organizacije Narodne omladine kao i Savez ženskih društava trebale bi se više nego do sada upoznatiti sa problematikom i stanjem u zadrudnim organizacijama. Članovi tih organizacija trebali bi u jačoj mjeri učestvovati u radu organa upravljanja kao i uopće kad je riječ o unapređenju poljoprivredne proizvodnje.

U okviru priprema za izbore zadrudnih savjeta poduzete su dosad izvjesne mjere od strane komisije za politički rad na selu zatim predsjedništva, te općinskih odbora SSRN i njihovih komisija. Da bi pripreme bile na vrijeme izvršene, potrebno je da općinski odbori SSRN na svojim sastancima izrade program aktivnosti u narednom periodu. Nadalje da se pristupi sazivanju sjednica zadrudnih savjeta, kojima bi sudjelovali i članovi plenuma općinskih odbora SSRN, predstavnici omladinskih i ženskih organizacija s tim, da se na njima donese program priprema za izbore.

U toku rada ovog plenuma sekretar Kotarskog komiteta SK Ivo Družić naročito je podvukao da se u okviru priprema za izbore zadrudnih savjeta razgrana aktivnost svih političkih i društvenih organizacija na selu u ostvarivanju ovih zadataka koji su usko vezani za unapređenje poljoprivrede. Stevo Mandić je ukazao na neplaćene udjele od strane pojedinih zadruga, kao i to da na našem kotaru ima sela u kojima nema ni jedne zadruga, pa prema tome ni zadrudnih domaćinstava. To su problemi koje u jeku predizbornih priprema treba da razmotre općinski odbori Socijalističkog saveza radnog naroda.

Kistanje

Izložba dačkih radova u Kninu

Povodom završetka školske godine u Osmogodišnjoj školi Knin, priredena je izložba učeničkih radova. Izložba je održavala raznovrsne aktivnosti učenika za vrijeme školskog i vanškolskog rada. Iz brojnih učeničkih sastava mogao se dobiti dobar uvid o postignutim rezultatima na unapre-

denju pismenosti. Slike i crtanje pokazuju, da se nastava crtanja na ovoj školi usmjerava savremenim zahtjevima o likovnom odgoju djece.

Izloženo je bilo dosta predmeta iz oblasti ručnog rada i tehničkog odgoja učenika. Male i vješte ruke dale su na platnu, u drvu, glini, kartonu i drugom materijalu, veoma dopadljive proizvode.

U toku godine učenici su izradili mnogo nastavnih sredstava i modela iz područja fizike. Također su izložili kolekciju kukaca, preparate glodavaca i nekih manjih zvjeradi, kao i bogate herbarije sa primjercima biljki iz okoline. Bilo je više albuma slika s motivima iz prirode, historije, prirodnih ljepota i naše izgradnje. U cjelini izložba je bila bogata, raznovrsna, dobro posjećena, pedagoški opravdana i ocijenjena kao veoma uspješna.

Kratke vijesti iz Ervenika

IZABRAN MJESNI ODBOR. U Erveniku je prošlih dana održan zbor birača na kojem je izabran mjesni odbor za to selo. Mjesni odbor, koji broji 11 članova, održat će ovih dana prvi sastanak. Zboru birača je pristustvovalao i narodni zastupnik Petar Vejnović.

DOBAR USPJEH ĐAKA. Đaci osmogodišnje škole u Kočeviču postigli su na kraju ove školske godine dobar uspjeh. 11 učenika ove škole nagrađeno je od strane uprave škole i uredništva »Malog lista«, đачkog literarnog lista ove škole.

PRIREDBA U KOČEVIČU. Nedavno je u Kočeviču održana priredba, kojoj je prisustvovalo 200 osoba iz Kočeviča i okolnih sela. Tom prilikom prikazan je igrokaz »Vukodlaci« i još nekoliko kraćih komada. Članovi Omladinskog kult. umjetničkog društva »Omladinac« odigrali su nekoliko narodnih kola u starinskoj, narodnoj nošnji.

PALA OBILNA KIŠA. Ovih dana je na području Bukovice pala obilna kiša, koja je svakako dobro došla. Ima izgleda da će ove godine dobro roditi kukuruz, pšenica i krumpir. Vinogradi su također dobro ponijeli.

UTOPILO SE DIJETE. Ovih dana dogodio se u Kočeviču nesretni slučaj. Sedmogodišnji Boško Matijević Petrov izgubio je život u bunaru. Prolazeći pored bunara dječak je posrnuo i upao u vodu. Njegova majka tražila ga je nekoliko sati i najzad ga našla mrtvog u bunaru. (I.S.)

REZULTATI ZAVRŠNIH ISPITA NA ŠKOLI UČENIKA U PRIVREDI U KNINU

Na završnim ispitima škole učenika u privredi u Kninu, postignut je dobar uspjeh. Od 18 učenika II. i III. razreda, koliko ih je pristupilo završnim ispitima, 15 kandidata je uspješno završilo školovanje, dok su trojica upućeni na popravni ispit.

Odbornici u Kninu raspravljaju o radu tržne inspekcije

Na odvojenim sjednicama Općinskog vijeća i Vijeća proizvođača, koje su nedavno održane, odbornici kninske općine raspravljali su o izvještaju tržne inspekcije za prošlu godinu.

U izvještajnom razdoblju inspekcija je izvršila 167 pregleda u 180 privrednih organizacija. U odnosu na 1956. god. broj pregleda se povećao za 37 posto, a u odnosu na privredne organizacije za dva puta. Najviše pregleda je izvršeno u zanatstvu privatnog sektora, poljoprivrednom zadrugarstvu, maloprodajnim poduzećima i u ugostiteljstvu. Zbog utvrđenih nepravilnosti podnijeto je 10 prijava Javnom tužioštvu, 6 suda za prekršaje i 3 savjeta za privredu. Mandatnim kažnjavanjem kažnjeno su 3 privredne organizacije i 19 odgovornih lica. Ustanovljeno je više slučajeva oštećivanja narodne imovine u vidu manjkova, pokvarene robe, krađe i ostalih. Tržna inspekcija je u svom radu surađivala sa ostalim inspekcijama NO općine, sanitarnim, vinarstvom, kotarskom finansijskom inspekcijom i predstavnikom Ureda za kontrolu mjera i dragocjenih metala.

Na sektoru trgovine ovog područja, inspekcija je u toku 1957. g. izvršilo 52 pregleda. Tom prilikom uočeno je niz propusta i prekršaja između ostalog i u vezi nezdravog formiranja cijena i nabavki robe, orijentirajući se na nabavu izvana, van područja općine, iako se je ista roba mogla nabaviti putem mjesnog veletrgovačkog poduzeća po jeftinijim cijenama i što bi time otpali transportni troškovi. Takvo poslovanje dovelo je do toga, da je ostvaren promet u odnosu 1:4 u korist trgovine na malo.

Na osnovu tromjesečnih i godišnjih inventura otkriveno je u trgovačkim radnjama dosta nekurentne i oštećene robe. Od uprave poduzeća nije pregledana niti jedna prodavaonica, a niti su izvršene stih probe u pogledu mjerenja i vaganja. Radni kolektivni nisu posvećivali potrebnu pažnju, da se stanje popravi. Bilo je tendencije, da se pojača promet na osnovu podizanja cijena i da se od ostvarenog osiguraju viškovi plata. Radnici u trgovini podigli su na osnovu viška fonda plata i premija iznose od 44.000 dinara po jednom radniku, a u nekim poduzećima i preko 60.000 dinara. Kolektivni trgovačkih poduzeća, iako su znali da loše stoje u pogledu materijalno - tehničke baze nisu koristili, premda je za to postojala mogućnost, sredstva iz općinskog i republičkog investic-

O UPRAVNOM POSTUPKU

U članu 49 - 52. Zakona o općem upravnom postupku (»Službeni list FNRJ« broj 56/56.) točno je propisano tko može biti stranka u upravnom postupku. U članu 217. istog Zakona propisani su rokovi u kojima su organi uprave (državni organi) dužni donijeti rješenje povodom zahtjeva stranke. Evo što sadrži st. 1. člana 217. cit. Zakona: »Kad se postupak pokreće povodom zahtjeva stranke, a prije donošenja rješenja nije potrebno sprovesti poseban ispitni postupak, niti postoje drugi razlozi

šnje bez odlaganja (rješavanje prethodnog pitanja i dr.), nadležni organ je dužan donijeti rješenje i dostaviti ga stranci što prije a najkasnije u roku od mjesec dana računajući od dana predaje urednog zahtjeva, ako posebnim propisom nije određen kraći rok. U ostalim slučajevima kada se postupak pokreće povodom zahtjeva stranke, nadležni organ je dužan donijeti rješenje i dostaviti ga stranci najkasnije u roku od dva mjeseca, ako posebnim propisom nije određen kraći rok«. Dakle, prema ovoj zakonskoj odredbi najdulji rok u kojem se mora donijeti rješenje povodom zahtjeva stranke jeste mjesec odnosno dva mjeseca.

Da vidimo što praksa kaže? Izgleda mi da pojedini organi uprave odnosno u ovom slučaju nadležni starješine ne smatraju svoje radnike i službenike kao stranke u upravnom postupku, kada im se ovi obraćaju, svojim podnescima u pogledu ostvarivanja svojih prava iz radnog odnosno službeničkog odnosa. Ovo je konstatirano na osnovu činjenice što ima mnogo i mnogo slučajeva, a da se ne donese rješenje povodom zahtjeva radnika odnosno službenika ni kroz 3 mjeseca, a da i ne govorimo više.

Prije svega moramo biti na čistu da je radnik odnosno službenik stranka u upravnom postupku, kada se svojim podneskom obraća starješini u pogledu ostvarivanja izvesnog prava. To je propisano u st. 1. člana 50. Zakona o općem upravnom postupku i prema tome nema razloga da se drukčije postupi. Dakle, zahtjev radnika odnosno službenika, kada ovi to čine pismeno, mora se rješavati u zakonskom roku, a taj rok je najčešće mjesec dana odnosno onako kako je propisano u st. 1. člana 217. cit. Zakona.

Organi uprave trebali bi voditi više računa o rokovima u upravnom postupku, a stranke u upravnom postupku trebale bi više poznavati svoja prava, jer bi poznavajući ta prava i koristeći ih pozitivno utjecali na rad organa uprave.

Po mom mišljenju stranke malo koriste mogućnost ulaganja žalbe protiv šutnje uprave i pored toga

što je za to bilo vrlo opravdanih slučajeva. Ulaganje žalbe po ovom osnovu je dopušteno na osnovu st. 3. člana 217. cit. Zakona, koji glasi: »Ako nadležni organ protiv čijeg je rješenja dopuštena žalba, ne donese rješenje u propisanom roku, stranka ima pravo žalbe neposredno organu višeg stepena, kao da je njezin zahtjev odbijen. U tom slučaju stranka je dužna sačekati mjesec odnosno dva mjeseca i nakon toga, ako ne dobije rješenje povodom svoga zahtjeva može uložiti žalbu drugostepenom organu. Koristeći ovu zakonsku mogućnost ulaganja žalbe protiv šutnje uprave u najmanju ruku vrši se utjecaj na prvostepeni upravni organ putem drugostepenog u pravnog organa i to ne može, a da ne bude zapaženo i raspravljeno, ako dođe do više slučajeva za jedno određeno razdoblje.

Nije rijedak slučaj da drugostepeni upravni organ ne donese rješenje po žalbi u roku od dva mjeseca kako je to propisano u članu 247. gore cit. Zakona. Protiv ove šutnje uprave može se pokrenuti upravni spor suglasno odredbi st. 1. člana 23. Zakona o upravnim sporovima (»Službeni list FNRJ« broj 23/52.), koja glasi: »Ako drugostepeni državni organ nije u roku od 60 dana ili ... posebnim propisom određenom kraćem roku donio rješenje po žalbi stranke protiv prvostepenog rješenja, a ne donese ga ni u daljem roku od 7 dana po ponovljenom traženju, stranka može pokrenuti upravni spor kao da joj je žalba odbijena«. Stav 2. člana 23. cit. Zakona glasi: »Na način propisan u prethodnom stavu može postupiti stranka i kad po njenom zahtjevu nije donio rješenje prvostepeni organ protiv čijeg akta nema mjesta žalbe«. M.R.

ELEKTRIČNO PODUZEĆE KNIN PREUZELO OSNOVNA SREDSTVA

Nedavno je na sjednicama obaju vjeća Narodnog odbora odobren prenos osnovnih sredstava trafostanice II. i III. iz posjeda narodnog odbora na Električno poduzeće u Kninu. Sadašnja vrijednost prenesenih osnovnih sredstava iznosi ukupno 6,209.645 dinara.

F.S.

Jadrtovac

Osnovat će se Institut za iseljenička pisanja

RAZGOVOR S BOŽOM PRPIČEM TAJNIKOM »MATICE ISELJENIČKE HRVATSKE«.

»Matica iseljenika Hrvatske« predlaže da se u našoj republici osnuje Institut, centar ili slična ustanova, koja bi se bavila proučavanjem iseljeničkog pitanja. Koji bi bili njeni osnovni zadaci?

— Da, na osnivanju takove ustanove Matica doista radi. Istina, još nismo odredili njen naziv, ali se svakako u perspektivi radi o Institutu. Njen bi osnovni zadatak bio da prikuplja sav materijal, koji se odnosi na život i rad naših iseljenika i da ga naučno obrađuje. Taj bi se materijal obrađivao u raznim vidovima, kako bi se i naša javnost, a i sami iseljenici, mogli upoznat sa njihovom bogatom aktivnošću na svim područjima života, njihovom doprinosu kulturi i nauci, zatim s njihovim učesćem u naprednim borbama, s moralnom i materijalnom pomoći staroj domovini i slično. Pored toga tu bi se obrađivala i pitanja o mogućnosti kulturne i ekonomske suradnje sa iseljeničkim društvima i pojedincima kao i sa zemljama u kojima oni žive.

Uopće stojimo na stanovištu da život i rad iseljenika predstavlja jedan dio nacionalne historije, kojega na ovaj način, preko ustanove koju želimo osnovati, valja što bolje proučiti i osvjetliti. Upravo smo stoga mi u Matici iseljenika Hrvatske i prišli osnivanju ovakve naučne ustanove s obzirom da upravo iz naše republike ima najviše iseljenika, gotovo jedan milijun od ukupno 1,5 milijuna iseljenika iz cijele Jugoslavije, i to bez mlade generacije rođene van zemlje. Naime, iseljavanje naših ljudi traje već gotovo puna četiri stoljeća.

»Matica« raspolaze i sa važnom arhivskom gradnjom. Možete li nam reći nešto više o tome?

— Koliko mi je poznato dosad smo u »Matici« uspjeli da prikupimo oko 130 tisuća raznih predmeta i dokumenata, kao na pri-

mjer iseljeničkih novina, časopisa, brošura, raznih predmeta, knjiga, pravila njihovih društava i tome slično.

U pogledu prikupljanja takvih dokumenata najviše, razumije se, mogu učiniti sami iseljenici. »Matica« im je u tom pogledu uputila i jedan apel. Na kakav je interes i odziv među iseljenicima, naišao taj apel?

— Iseljenici su ga veoma ozbiljno prihvatili te nam u izobilju šalju veoma dragocjeni materijal na našim i stranim jezicima, koji je vezan za njihov život i koji će nam itekako dobro poslužiti za obrađivanje te materije.

Da li će se u okviru tog Instituta ili centra osnovati i iseljenički muzej?

— Da, radi se i na tome. Muzej bi ustvari, kako je to zamišljeno, predstavljao samo jedan vid djelatnosti iseljeničkog centra. Muzejom bi se na zoran način mogao prikazati život i aktivnost iseljenika. Ujedno bi se s raspoloživim eksponatima mogle upriličiti privremene, pa čak i pokretne izložbe na terenu. U tom pogledu već raspolazemo s veoma zanimljivim eksponatima kao što su, na primjer, oruđa s kojima su oni radili, razne ostavštine, zatim darovi starom kraju i rodbini, naučna dostignuća pojedinih iseljenika, dokumenti o njihovom bogatom kulturnom životu, o čuvanju nacionalne kulture i tako dalje.

Da li se centar namjerava baviti i problemima naših nacionalnih manjina u susjednim evropskim zemljama?

— Da, i to će biti jedan od značajnih zadataka centra. Bit će potrebno da se još podrobnije ispituju razne forme kulturne suradnje s tim nacionalnim manjinama i da se obrade historijski uvjeti i razlozi njihova iseljavanja. Jer sada u susjednim zemljama u Italiji, Austriji, Mađarskoj, Rumuniji i Čehoslovačkoj živi oko 100 tisuća Hrvata, koji čine nacionalne manjine u tim zemljama i koje su još do danas zadržale svoje nacionalno obilježje; jezik, običaje i tako dalje.

GRADSKA KRONIKA

Skupština Općinskog odbora Saveza boraca

Vodi se briga o djeci palih boraca

Na godišnjoj skupštini Općinskog odbora Saveza boraca Šibenik, kojoj je, pored velikog broja delegata, sudjelovao i predsjednik Kotarskog odbora Saveza boraca Božo Blažević, izvještaj o radu ove organizacije u protekloj godini podnio je Ante Ivanda. Poslije plodonosne diskusije izabran je novi odbor na čelu sa dosadašnjim predsjednikom Ivom Baranovićem.

U izvještaju i diskusiji iznijeti su uspjesi i slabosti te organizacije u protekloj godini. Posebna pažnja posvećena je djeci i roditeljima palih boraca te žrtava fašističkog terora, o dopunskom školovanju i invalidskom osiguranju. Samo kroz proteklih 6 mjeseci, istakao je jedan od diskutatora, iz Saveznog fonda dodijeljeno je za 828 djece palih boraca oko 27 milijuna dinara. Gotovo isto toliko sredstava dodijeljeno je iz ko-

tarskog budžeta. Predstavnik organizacije Saveza boraca Zlarić govorio je o akciji koja se u tom selu vrši za izgradnju kosturnice palim borcima, istakavši da su u tu svrhu sakupljena izvjesna novčana sredstva, a član organizacije Saveza boraca Mandalina, gdje se također namjerava podići spomenik palim borcima, kritički se osvrnuo na stav pojedinih mjerodavnih faktora o osiguranju potrebnih finansijskih sredstava.

Skupštinu je u ime Općinskog odbora SSRN i Općinskog komiteta SK pozdravio Nikica Bujas, koji je istakao da se tekući zadaci ne

rješavaju uvijek u osnovnim organizacijama Saveza boraca i da se povede računa kako se troše sredstva namijenjena djeci palih boraca i žrtava fašističkog terora. Ma da je učinjen izvjestan napredak još uvijek u nekim organizacijama nedostaje potrebne evidencije o broju palih boraca, zatim njihovim porodicama i djeci što bi svakako trebalo u buduću o tome posvetiti veću brigu. Na kraju je u ime kotarskog odbora Saveza boraca govorio Božo Blažević. On se u svom izlaganju osvrnuo na zadatke koje u narednom periodu trebaju rješavati organizacije Saveza boraca na području općine.

GODIŠNJI USPJEH U ŠIBENSKIM ŠKOLAMA

Prilično poboljšanje

U svim osmogodišnjim školama na području grada Šibenik bilo je u školskoj godini 1957-58. ukupno 2213 učenika. Od toga je s uspjehom završilo razred 1808 učenika (81,78 posto), na popravni ispit je upućeno 252, a ponavlja razred 149 učenika. Ako ove rezultate uporedimo sa rezultatima na kraju školske 1956-57., primjetit ćemo prilično poboljšanje, jer je tada postotak pozitivnih bio 75,71.

Od 492 učenika u I. osmogodišnjoj školi s uspjehom ih je završilo razred 398 ili 80,85 posto, od čega u nižim razredima 95,68 posto, a u višim razredima 71,52 posto. Na popravni ispit upućen je 61 učenik, a ponavljaju razred 32 učenika. Srednja ocjena učenika za čitavu školu iznosi 3,19, za niže razrede 3,89, a za više 2,81. Srednja ocjena vladanja je 4,65. Od nižih razreda najbolji je III. a s srednjom ocjenom 4,12 a od viših V. b (3,50).

U II. osmogodišnjoj školi od 616 učenika s uspjehom je završilo razred 490 ili 80,35 posto. U nižim razredima bilo ih je pozitivnih 93,68 posto, a u višim 75,66 posto. Popravni ispit polažu 87, a ponavljaju razred 33 učenika. Srednja ocjena učenika je 3,11, u nižim 3,52, a u višim 2,99. Srednja ocjena vladanja je 4,59. Od nižih razreda najveći uspjeh je postigao I. (3,77), a od viših specijalni razredi, koje pohađaju djeca palih boraca (3,56 i 3,49).

476 od 595 učenika III. osmogodišnje škole s uspjehom je završilo razred (80 posto). Postotak pozitivnih u nižim razredima je 97,46, a u višim 69,51. Na popravni ispit upućeno je 66, a ponavlja razred 54 učenika. Srednja ocjena učenika za čitavu školu je 3,08, za niže razrede 3,649, a za više 2,968. Srednja ocjena vladanja je 4,516. Najbolji uspjeh od nižih razreda postigao je II. a (3,976), a od viših V. d (3,191).

510 učenika pohađalo je novosnovanu IV. osmogodišnju školu. S uspjehom je završilo razred 444 učenika (87,13 posto). U nižim razredima pozitivnih je bilo 93,27 posto, a u višim 61 posto. Na po-

pravni ispit upućeno je 36, a ponavlja razred 29 učenika. Srednja ocjena učenika u čitavoj školi je 3,20, u nižim razredima 3,57, u višim 2,93. Srednja ocjena vladanja je 4,19. Najbolji od nižih razreda je I. a (4,04), a od viših VI. (2,96). Gimnaziju je u protekloj školskoj godini pohađalo 377 učenika, od kojih je 253 s uspjehom završilo razred (67 posto), 81 ih je upućeno na popravni ispit, dok 43 učenika ponavlja razred. Srednja ocjena učenika je 3,08, a vladanja 4,52. Najbolji uspjeh postigao je VI. c razred (3,57).

Od 53 kandidata na ispitu zrelosti s uspjehom ih je maturiralo 40, devetorica polažu popravni ispit, a četvorica su odbijena na godinu dana. 4 učenika su bila oslobođena polaganja ispita.

129 od 150 učenika Učiteljske škole završilo je razred bez negativnih ocjena (82,83 posto), 16 ih je upućeno na popravni ispit, a 5 ponavljaju razred. Srednja ocjena učenika je 3,09, a vladanje 4,91. Najbolji uspjeh postigao je IV. razred s srednjom ocjenom 3,36.

240 učenika pohađalo je protekle školske godine Srednju ekonomsku školu, a s uspjehom ih je završilo razred 137 ili 57,08 posto. Izvjesno pogoršanje uspjeha u odnosu prema prošloj školskoj godini posljedica je slabog kvaliteta ovogodišnjih petih razreda i to zbog njihovog lošeg sastava i jačeg priliva učenika sa sela. Dok je, na primjer, postotak pozitivnih u trećim razredima 76, u prvim je svega 49. Na popravni ispit upućeno je 65 učenika, od čega samo iz prvih 30, a ponavljaju razred 38 učenika, od čega iz prvih 21. Srednja ocjena učenika je 2,86. Najbolji uspjeh postignut je u III. b razredu (3,38).

U školi učenika u privredi bilo je na kraju školske godine 333 učenika i od njih je prošlo bez negativnih ocjena 276 (82,89 posto) ili za 10 posto više nego prošle godine. Popravni ispit će polažati 51 učenik, a razred ponavlja 6 učenika. Srednja ocjena učenika je 2,85, a vladanja 4,15. Najbolji uspjeh postigao je I. razred (3,10).

KINEMATOGRAFI

TESLA: premijera američkog filma — PONY EKSPRES — Dodatak: Filmske novosti br.: 25 (do 4. VII.).

Od 5. VII. dalje zatvoreno radi preuredjenja.

SLOBODA: Premijera francuskog filma — PUT U RAJ — dodatak: Filmske novosti br.: 26 (4-8. VII.).

Premijera talijanskog filma — BIGAMIST — (9-13. VII.).

DEŽURNE LJEKARNE

DEŽURNE LJEKARNE
Do 5. VII. — I. narodna — Ulica Božidara Petranovića.
Od 6. - 9. VII. — II. narodna — Ulica Bratstva i jedinstva.

MATIČNI URED

ROĐENI
Radojka, kći Ive i Marije Gaćina; Joško, sin Ante i Ljube Žaja; Gojko, sin Ante i Stefanije Berljengi; Vladimir, sin Veljka i Slavijanke Trlaja; Velimir, sin Dragutina i Danice Curović; Nikola, sin Ivana i Jele Slamić; Zoran, sin Vica i Mirjane Škugor; Desanka, kći Ivana i Tonke Bačelić; Ratko, sin Jure i Mileve Periša; Denis, sin Mirka i Sonje Nerat; Vedrana, kći Roka i Olge Jelić; Šime, sin Mate i Zorke Jurković; Milan, sin Če-

domira i Pere Ognjenović; Zoran, sin Knežević Milke; Ante, sin Ivana i Ljubimire Barešin; Vesna, kći Petra i Perke Pavasović; Nenad, sin Marka i Mirjane Antičić; Davor, sin Ružarija i Marije Marčević; Karmen, kći Dinke i Marije Kronja; Demila, kći Sabana i Katicice Eminović; Miloš, sin Živka i Mare Matić; Željko, sin Mate i Dragice Rupiće; Pavica, kći Živković Nedjeljke; Anita, kći Jere i Nade Polić; Vesna, kći Stanislava i Franice Slade i Ivanka, kći Marka i Ane Baždžim.

VJENČANI

Vrančić Ante, radnik — Palinić-Culin Ika, radnica; Sekulić Čedomir, sofer — Lugović Marica, krojačica; Knežić Mirosav, kovač — Pleadin Zorka, radnica; Aničić Mate, armirer — Zafranović Milorada, domaćica; Berač Jere, strojobravar — Batinica Vanja, domaćica; Grgas-Grando Anđelko, motorista — Dadić Jerka, domaćica; Klarić Dinko, poručnik JNA — Lilić Ljiljana, domaćica i Petrin Ante, mašinski tehničar — Antić Ljubica, domaćica.

UMRLI

Zjačić Karmela rođena Maričić, stara 67 god.; Panjkota Milan pk. Ive star 76 god.; Feretić Marija rođena Lisića, stara 73 g.; Sokolović Nikola pk. Tode, star 70 god i Šolić Biserka Dordova, stara 12 god.

PISMO SA KLUPA NA RIVI

Druže uredniče!

Je li oto od urednosti oli neurednosti, nismo se tili kontraštavati, jerbo niko ne more kazati, da kada ti imade doći gost u kuću, da se kuća ne redi. Uzvrsti se domaćica, pa onde di su tavani, frega se, a onde di su parketi svitla se. Ukloniju se razne stvari s armeruna šta se tute nakupu, iz kužina se bacaju krpetine šta niko u kući ne zna kako su tamo došle, a u kredencaman se prominije karta šta se stavi da se daske ne mačaju. Dunkve, kako ote tako i sve druge stvari od urednosti se činu zaradi gosti.

Tako je u kućaman. . .

— A tako bi tribalo biti i u gradu, reći će jedan malo stariji, šta mu je drago gledati furešte.

— Otu od domaćaman ne triba prinositi na naš grad. Kod nas je sve čisto i uredno. . . — završa jedan, ali ga brzom prikiču.

— Ti otako, jerbo daje od ovi vrtlića na rivi ništa ne vidiš. Ajde, nu, na pojanu. . .

I onda se stalo govoriti od onih kapeliniman što su jik stavili na kandelabre na pojanu. Oto da je tribalo prid nikoliko miseci, pa kako jik se onda metnilo, da je i ostalo.

— Skiniće jik, kad jopet ustribaju zvučnici, da jik — pravu oli nove metnu. . .

Onda se spomenila i »Narodna kafana«.

Oto da je bija prvi grop u komunalnim pitanjiman, šta ga niko nije moga razuzjati. Onda da se naša jedan pametan čovik i, ka pametan, da je prisika stvar. Poslin toga da je tribalo potegniti za jedan oli drugi kraj od špaga i sve bi bilo u redu, ali, pari nan se, da se niko ne ufa za svoj kraj potegniti. . . A tribalo bi!

— Itekako da bi tribalo otu stvar maknuti sa mrtve tačke, zaklimaju ovi naši na klupaman.

Najzad niki pripomenu, da je tribalo i poslin onoga pokrajinskog festivala u Šibeniku uzesti bruškin u ruke i učiniti teke reda.

Kad je počela razgovor od otomen, niki su mislili da je tribalo izbruškinati odnose između oni šta su nastupali i komisija šta su davale ocjene. A drugi, kako smo razumili, govorili su, da niki od učesnika, nisu bili zadovoljni ni sa Šibenskin liston, jerbo da nije za naše iz grada zapiva najvišu notu. . .

— Ma, reka je jedan, sve će se oto samo od sebe, vrime-non i novin uspjesiman, izglatiti i — zaboraviti. Zato, šta se toga tiče, moremo biti mirni. . .

— Samo vrime neće tako brzom ukloniti onu pozornicu sa najljipšeg našega trga, kod katedrale i Vijećnice, — čulo se drugog. Kako mi se pari, nastavi otaj, judi se jošte ne miču, a vrime je uspijo, za sada, skiniti samo pituru. . .

A pala je i ova:

— Neka ona drvenarija ostane dok traje, pa neka to bude uspomena na Prvi pokrajinski festival, na sadašnjost, ka šta su katedrala i Vijećnica spomenici prošlosti. Misto dva, da tute imamo tri spomenika — za naše goste, kad dodu razgledati grad.

A sada, druže uredniče, sa žejon da se naši domaći gosti, šta su počeli stizati, u našem gradu šta boje čutu, lipo te pozdravjamo uz stisak ruke

Mi sa klupa na rivi

Turističko savjetovanje održat će se u Šibeniku

U subotu je predsjedništvo Turističkog saveza kotara Šibenik održalo sjednicu na kojoj se je raspravljalo o predstojećem savjetovanju turističkih saveza Jadranskog područja, koje će se održati u Šibeniku. Organizacija savjetovanja povjerena je Turističkom savezu kotara Šibenik, pa je stoga Predsjedništvo na ovoj sjednici raspravljalo o organizacionim pripremama, postavljanju dnevnog reda, određivanju termina i mjesta održavanja.

Savjetovanje ima jedan vrlo krupan značaj, jer se na dnevnom redu nalaze pitanja dokončanja turističke Jadranske ceste, zatim prijedlozi o stalnom financiranju regionalnih turističkih saveza i društava, osnivanje instituta za turizam kao i druga turistička problematika.

Na ovom savjetovanju koje je predviđeno da se održi 4. 5. i 6. augusta ove godine, prisustvovat će viši republički i savezni organi, zatim predstavnici NO općina, društvenih i političkih organizacija, turistički predstavnici Jugoslavije, Hrvatske, Slovenije i Crne Gore i predstavnici štampe i radija.

Prvi dan savjetovanja održat će se u Društvenom domu, drugi na Mapovima Krke, a posljednji dan u Vodicama.

ZAHVALE

PRIMJER POŠTENJA

19. lipnja ove godine izgubio sam novčanik sa dokumentima i 4.000 Din.

Novčanik je našao Josip Crnogača bivši trener »Šibenika«, povrativši mi ga u potpunom redu. Kada sam mu ponudio nagradu za to, energično je odbio.

Smatram da je ovaj primjer zaslužio da se ovim putem objavi. Na pažnji druga Crnogače, drugarski se zahvaljujem.

Stipe Bralić

Predsjedništvo je također zaključilo, da se za učesnike II. turističkog savjetovanja organizira razgledanje grada, kupališta Jadrice i otoka Zlarina. (Kb.)

Još jedna uspješna priredba COKUD-a

U subotu 28. o. m. j. Centralno omladinsko kulturno - umjetničko društvo Šibenik gostovalo je u Skradinu, gdje je izvelo vrlo uspješni program pripadnicima predvojničke obuke, štabu logora i mještanima.

Program narodnih pjesama, igrara i zabavnih melodija u priglonu logora, posmatralo je oko 400 gledalaca, koji su izvođače nagradili dugotrajnim aplauzom.

Nakon izvedenog programa, članovi COKUD-a priredili su ples u oficirskoj menzi.

U luci se nalazi više stranih brodova: danski brod »Grunhild Torm« i švicarski brod »Cruzeiro do Sul« ukrcavaju svaki po 11.000 t kukuruza za Englesku, talijanski brod »María Dolores« ukrcava 10 hiljada tona barita za Italiju, brod engleske zastave »Anatolian« ukrcava drvo za Englesku i njemački brod »Christiane Schulte« ukrcava 2.000 t mekinja. Domaći brod »Užice« ukrcava magnezit, pulpu i drvo za Sjevernu Evropu, dok »Pohorje« iskrcava pšenicu iz USA.

Isplovio je švedski brod »Stig Gorton« sa teretom celuloze za Braziliju, a očekuje se »Žužem-berka« sa ugljenom iz SSSR-a.

NARODNI ODBOR OPĆINE — ŠIBENIK

čestita
DAN BORCA

svim radnim ljudima na području općine

KINOPODUZEĆE — ŠIBENIK

čestita **Dan borca**

radnim ljudima grada i kotara

ZADRUŽNI SAVEZ - ŠIBENIK

čestita **DAN BORCA**

svim poljoprivrednim organizacijama i ljudima kotara

Z a n a š u d j e c u PIONIRI U AKCIJI

Razgovor sa drugom Srećkom Bijelićem, predsjednikom CK NOH

Drug. Bijelić, predsjednik CK NOH, pričao nam je o nekim akcijama pionira sa područja Bukovice i Ravnih Kotara, kao i o djelatnosti pionira iz mjesta Sjeverne Dalmacije.

— U danima kapitulacije Italije, — kako nam je rekao predsjednik CK NOH, — prema dogovoru u jednom pionirskom odredu, pioniri su preuzeli zadatak da što više opreme iznesu iz garnizona talijanskih jedinica, a u prvom redu oružja i municije. Sanduci sa municijom — za njihov uzrast i fizičku snagu — bili su više nego teški. Međutim, pioniri su sa čestim odmorima vukli municiju, koja je u kasnijim akcijama naših jedinica dobro došla. Iz tog vremena sjetio se drug. Bijelić jednog interesantnog momenta.

Dok su pioniri izvršavali zadatak noseći sanduke sa municijom iz garnizona prema slobodnim selima i skloništim, susreli su jednu baku. Ona ih je sa čuđenjem posmatrala. Poslije nekog vremena upitala je djecu: »Šta nosite maljšani, u sanducima?« Pioniri su baki odgovorili, da su to vrlo vrijedne stvari i da one više vrijede, i da su im draže, od Ravnog Polja, na kome su se susreli.

Starica se brže bolje oprostila od djece i sama pošla po jedan sanduk. Računala je da su u njemu neke dragocjenosti, najvjerovatnije zlato, kad je tako teško. A kad je dovukla sanduk kući imala je što vidjeti. Domijela je municiju. Nije se naljutila na pionire. Pričala je o tome slučaju susjedima i

rekla: »Prevarila me djeca, što kažete, ali nije mi žao. Dobro će to doći našim borcima našim partizanima!«

U jesen 1943. godine, kada su Nijemci već uspjeli zauzeti gotovo sve garnizone u kojima su ranije bile talijanske jedinice, uvjeti rada su u mnogočemu otežali, a naročito u prenošenju materijala i municije, koja je bila sklonjena na raznim mjestima, pa čak i u samim njemačkim garnizonima. U sljed toga, pioniri su često izvršavali zadatke ne samo po noći, već i u po bijela dana prenoseći puške, municiju i drugi ratni materijal.

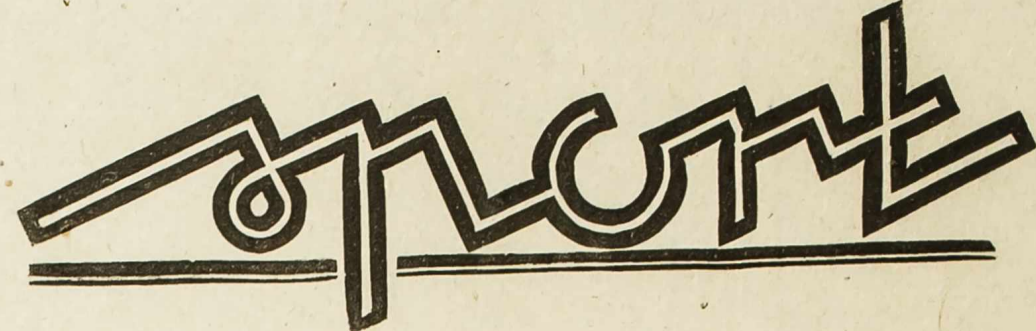
Na jednom mjestu bilo je sklonjeno 46 talijanskih bombi »Breda«. Jedno poslije podne, dok su njemački avioni bacali letke, komandir prateće čete XIX divizije dao je trojici pionira zadatak da iznesu te bombe iz garnizona. Zadatak je bio vrlo jasn, ali i opasan. Pioniri su se pitali: Kako iznijeti bombe, a da to ne primijeti ni okupator, ni ustaše, ni četnici? Jedan među trojicom pionira predložio je, da čitavu stvar kamufiraju sa letcima, koji su padali u garnizon i oko njega. Prema tome planu, pioniri treba da uzmu torbu i u nju poslažu sve bombe, a na njih jesenje smokve, grožđe i lišće. Letake staviti će povrh svega toga. Odmah su se dogovorili i što će reći, ako slučajno nađu na neprijateljske vojnike. Pošto su utvrdili svi detalji, pioniri su krenuli na izvršenje zadatka.

Do mosta, gdje su bile bombe pionirska trojka je došla bez smetnji. Iskopali su iz zemlje bombe, a zatim poredali smokve, grožđe i lišće. Za to vrijeme jedan od njih sakupljao je letake. Natovareni sa priličnim teretom pioniri su krenuli preko polja, jednom stazom koja je vodila do komandira prateće čete. Negdje na pola puta pred dječaci, izašla je neprijateljska patrola. Situacija je postala kritična, jer neprijatelj je i za najmanje prekršaje ubijao ili slao u logore smrti. Pionirska trojka stala je na poziv, koji su im uputili fašisti. Iako su bili u njemačkim uniformama zapitali su pionire na našem jeziku: »Što vi tu radite? Kuda idete i što nosite?«

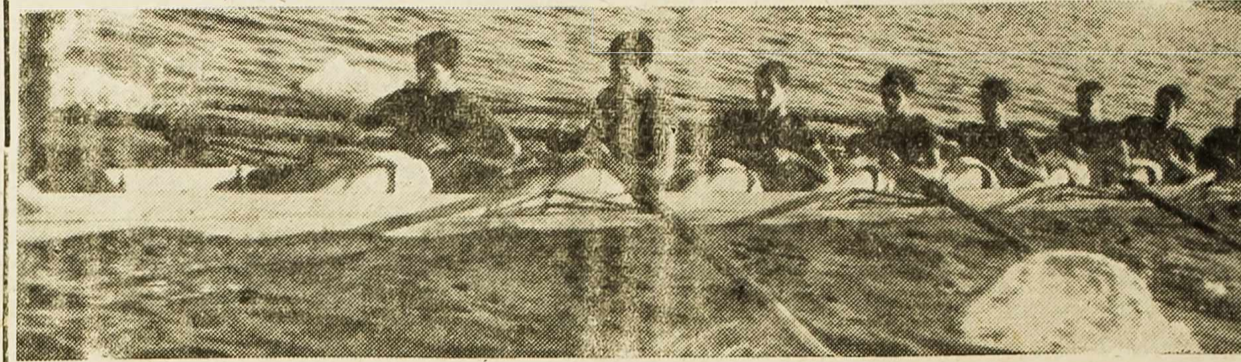
Iza tih pitanja uslijedio je uzbuđljiv odgovor: — Nosimo smokve i grožđe. Letake smo pokupili, jer su nam tako rekli naši roditelji!

Nastao je dugi, dugi trenutak. Vojnici su prišli torbi, izvadili letake, čitali ih. Pogledali su u smokve i grožđe, a zatim rekli: — Nosite, nosite letake. Bit će dobro da i vi i vaši roditelji već jednom poslušate nas, a ne one koji su u sumi.

Pribrano i mirno, pioniri su krenuli dalje. Nisu se osvrnuli ni uopće pokazali neku uznemirenost. Tako su uspjeli, da prevare neprijatelja i odnesu bombe komandiru prateće čete. Za ovaj poduhvat, za ovu akciju pionirska trojka bila je nagrađena i pohvaljena u odredu, a i javno na jednom narodnom mitingu.

Veslačko prvenstvo Hrvatske

Mladi prvaci Hrvatske: Curajević, Oštrić, Bego, Karadoe, Juras, Radl, Čupin i Lastnović.

Uspjeh veslača „Krke“

U Vela Luci na Korčuli održano je prvenstvo Hrvatske u veslanju, na kojem su sudjelovali svi veslački klubovi sa područja Republike Šibenske. »Krka« nastupila je tri discipline i to u četvercu sa kormilarom za savezni razred, u četvercu sa kormilarom I. razreda i u osmercu za podmladak. Nakon uspješnih rezultata u prethodnim natjecanjima, zadnjih dana natjecanja četverac I. razreda »Krka« stigao je na cilj prvi u vremenu od 7:11, a drugi je čamac »Zagrebak«. U takmičenju četveraca saveznog razreda na startu su se našle tri ekipe: »Krkak«, »Ošjak« i zagreba-

čka »Mladost«. Poslije uzbuđljive trke kroz cilj je prošao prvi čamac »Mladost« u vremenu 6:55,1, druga je »Krkak« 6:59,1, a treći »Ošjak« 7:08,0. Veslači »Krkak« postigli su još jedan vrijedan uspjeh u osmercu za podmladak stigli su prvi ispred čamaca »Gusara« i »Mladost«, postigavši vrijeme 2:59,3.

Na nedavnoj međunarodnoj regati u Poznanju (Poljska) sudjelovali su i veslači »Krkak«, koji su u četvercu bez kormilara stigli treći. Pored »Krkak« nastupilo je još 5 čamaca iz Poljske i Njemačke.

Treći u Poljskoj

Evo što nam je izjavio trener Špiro Grubišić, koji je bio voda puta. — Naš čamac je već od starta preuzeo vodstvo. Sva nastojanja Poljaka i Nijemaca da nas pređu nisu uspjela. Do cilja je preostalo još dvadesetak metara. Očekivali smo jednu vrijednu pobjedu. Međutim, upravo tada je ponestalo snage. Najprije su naš prešli Poljaci, koji su postigli vrijeme 6:43,7, a odmah i Nijemci 6:44,3. Naši veslači su postigli vrijeme od 6:44,8.

Pojedinačno prvenstvo Hrvatske u atletici Afirmacija šibenskih atletičara

U Varaždinu je prošlih dana održano pojedinačno prvenstvo Hrvatske u atletici. Sudjelovalo je 25 ekipa sa oko 130 takmičara.

Za atletički klub »Šibenik« nastupili su Lončarić, Vuletić, Kalauz, Božikov i Dikanović. Najviše uspjeha imao je Lončarić, koji je na 10.000 m došao prvi u vremenu od 33:43, a na 5000 m stigao je četvrti u vremenu 16:07,0. Na istoj pruzi Božikov je postigao vrijeme 17:09,0, te je zauzeo šesto mjesto.

Na 800 metara Vuletić je stigao šesti u vremenu 1:58,0, Kalauz je zauzeo jedanaesto mjesto.

Na 1500 metara Vuletić je došao sedmi u vremenu 4:10,0, Kalauz je dvanaesti sa 4:19,0.

U vrlo jakoj ženskoj konkurenciji Dikanović je na 800 metara stigla šesta u vremenu 2:38,0.

Kad se uzme u obzir da atletičari »Šibenika« treniraju na nedovršenoj atletskoj stazi stadiona »Rade Končar«, čuda su njihovi uspjesi na prvenstvu NR Hrvatske tim značajniji. Da bi se osigurao razvoj atletike u našem gradu, onda je prvenstvo potrebno da se konačno dovrši izgradnja te staze. (Z)

U Mostaru je završeno omladinsko prvenstvo Jugoslavije u kuglanju na kojem su omladinci kuglaškog podsaveza Šibenik osvojili II. mjesto. Taj sjajan uspjeh postigli su Opačić, Juras i Baranović, koji su oborili 1164 čunja. Prvo mjesto zauzela je ekipa Zagreba sa 1183 oborena čunja.

U pojedinačnoj konkurenciji Juras je zauzeo 9. mjesto od 30 takmičara. On je oborio 758 čunjeva.

Na prvenstvu je sudjelovalo 13 ekipa i 30 pojedinaca. (Z)

Kuglanje Drugi u Jugoslaviji

Šibenik - Dinara 7:0

Ove nedjelje gostovao je u Kninu NK »Šibenik«, jedan od vodećih klubova I. zone. Za nastup »Šibenika« u gradu i okolici vladao je velik interes. Prilikom izlaska na teren igrači gostiju bili su srdačno pozdravljeni.

»DINARA«: Grubišić, Bojanić, Drpa, Novaković, Tišma, Barišić, Bjeđević, Šolaja, Mijakovac, Tilić, Muždalo i Drača.

Šupe, pa opet Tedling povećavaju gol razliku. U ovom dijelu domaćima se pružila prilika, da postignu počasni gol, ali je Novaković promašio dosuđeni 11-erac.

U cjelini igralo se brzo i veoma fer. Domaći se nisu mogli suprotstaviti rutiniranom i tehnički boljem protivniku u čijim redovima su se naročito isticali Iljadica, Jelenković i Luštica. »Dinaraš« su igrali ispod svojih mogućnosti. Redovi su im bili nepovezani a nedostajalo im je izdržljivosti. Dobro i pošteno su igrali Tišma, Bojanić, Barišić, i Novaković. Gle-daoci su bili zadovoljni igrom gostiju. Sudio je dobro Žigić. (m)

»DINARA«: Aras, Cvitanović, Jelenković, Miljević, Iljadica, Tambaća, Rak, Šupe, Tedling, Luštica i Stošić.

Golove su postigli: Tedling 5, Stošić i Šupe.

Igrač »Dinara« Novaković promašio je jedanaesterac.

Počelo je vrlo živo. Izmjenjivale su se obostrane akcije. Tako su se prvi središnji gosti, koje izvršno upošljava Luštica. Protjeklo je pola sata, a da nijedna mreža nije bila načeta. Oko 30 m Tedling je otpočeo seriju golova. Ubrzo za njim je Stošić povisio na 2:0. Do kraja poluvremena Tedling je postigao još dva zgoditka. U ovom dijelu gosti su uputili još dva šuta u stativu.

U drugom dijelu Šolaja je zamijenio Bjeđevića na desnom krilu. Domaći su opet pokušavali smanjiti rezultat, ali dobra obrana gostiju razbijala je sve akcije domaća navaše. Sad gosti potpuno preuzimaju inicijativu. Tedling,

»ŠIBENIK«: Aras, Cvitanović, Jelenković, Miljević, Iljadica, Tambaća, Rak, Šupe, Tedling, Luštica i Stošić.

Golove su postigli: Tedling 5, Stošić i Šupe.

Igrač »Dinara« Novaković promašio je jedanaesterac.

Počelo je vrlo živo. Izmjenjivale su se obostrane akcije. Tako su se prvi središnji gosti, koje izvršno upošljava Luštica. Protjeklo je pola sata, a da nijedna mreža nije bila načeta. Oko 30 m Tedling je otpočeo seriju golova. Ubrzo za njim je Stošić povisio na 2:0. Do kraja poluvremena Tedling je postigao još dva zgoditka. U ovom dijelu gosti su uputili još dva šuta u stativu.

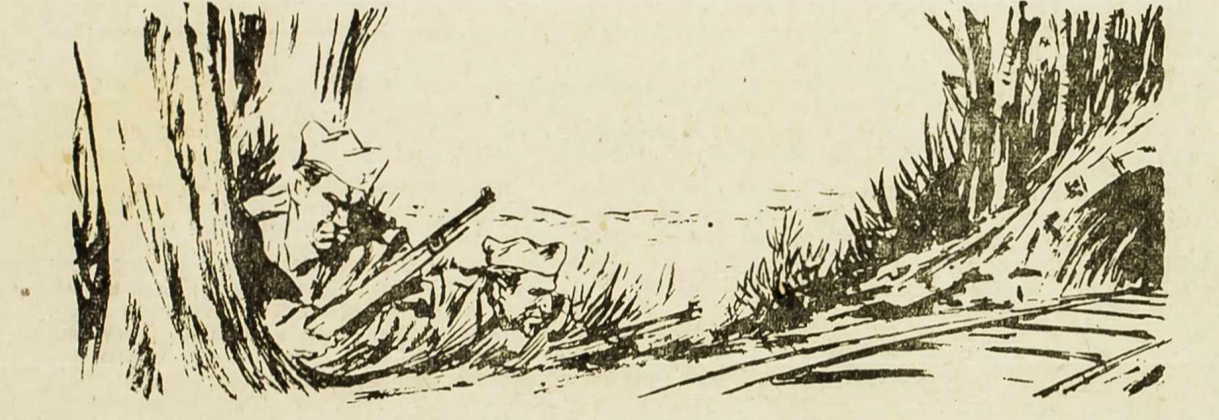
U drugom dijelu Šolaja je zamijenio Bjeđevića na desnom krilu. Domaći su opet pokušavali smanjiti rezultat, ali dobra obrana gostiju razbijala je sve akcije domaća navaše. Sad gosti potpuno preuzimaju inicijativu. Tedling,

„GRADSKI MAGAZIN“ - Šibenik

svim poslovnim prijateljima i narodu kotara

čestita

4. srpnja - DAN BORCA

KURIR MIĆA

Bio je dan
Vedar
I sunčan,
Dan kao i
Drugi dan;
Žurio kurir
Po stazi kozjoj
S povezom
Vlažnim
Na rani.
Nad njime brda,
Bukva
I jelka,
Kanjonom
Sutjeska teče.
Al, noge slabe,
Sporo se kreću
I rana
Sve više peče.
A njemu se žuri,
Žuri,
Žuri;
Zadatak
Vrlo hitan.
Svuda planine,
Klisure,
Šuma
A on med' njima
Sitan.
Počne da stvara
Novi plan:
Kojim prećacem
Ići.
Pred njim blokada
A cilj mu
Što prije
U štab brigade
Stići:
Al' noge, druže!
Što je to
S njima?
Sve se
Sportije miću
Iako spreman
Da od svog
Poziva
Isprede
Dlvenu priču,
Ipak se misli
I čudno mu je,
Zašto su
Noge spore...
Zatim se sjeti
Da džepnim
Nožićem
Na dlanu
Bukove kore
Zapiše ime
Svoje brigade,
U pravi čas se
Sjeti,
Rodno mjesto,
Drugove znane
I kojoj pripada

Četi.
Tko bi znao...
U hodu se stade
Da njiše.
Zaželio je,
Dok ima snage
Da poštu
»Bunkerise«.
Ali, ali...
Druškane dragi;
Reći će
Komandant Sava.
»Nama trebaju
Borci smjeli;
Čovjek
Sa srcem lava,
Koji će znati
Da se provuče
I kroz
Iglene uši;
A ako ustreba
Da golom rukom
I tenk
I bunker ruši...
I pođe dalje,
Dužnost ga zove,
A ona
Nije laka...
Iznebuha
Kao da uđe
U čeljust
Strašna mraka...
Poleđice
Pod bukvu padne,
Žedu
I ranom skršen...
Tako zadatak
Hrabrog kurira
Ostade
Neizvršen.

Prolaze borci
U koloni,
Na čelu im
Dva vodiča.
Jedan od njih
Bukvi pride
I klikne
»Kurir Mića!
Spava mangup,
Umor ga svlada,
Što drugo
Ovdje radi?
A već je davno
Morao biti
U štabu,
U brigadi.
»Ali ne, druže«
Drugi se javi,
Krv mu teče
Iz rane.
Evo i rupe
Kroz koju prođe
Neprijateljsko
Tane.

Brzo vode
I bolničara;
A zatim, zatim...
Nastavi
Drugi tiše.
»On je ranjen.
On još,
On još živi,
Drugovi, diše...«
Na nosila ga
Polože laka
Ispletena
Od granja.
Dok mali borac
U polusnu
Daleke
Krajeve sanja.
Borci smjeli;
Na rubu šume,
Majke, djeda
I seke,
Starog oraha
U dvorištu,
Pašnjaka
Pustelje meke.
Srebrn potok
Sipražjem teče,
Bezbroj
Leptira
Na paši:
A on čobanče
Dvojnice svira,
A nekad
I konja jaši...
Jednoga dana
Dodoše fašisti
Uz prasak mitraljeza:
Planulo selo
I krv se prolji
Iz srca
Mladih breza.
Smrt je blizu,
Šuma
Još bliže;
Što drugo
Da se radi?
Tako se Mića
Istoga dana
Našao
U brigadi.
S njom je
Prošao
Borben put,
Čeznuo
Za slobodom.
Gladovao,
Gasio žedu
Krvlju
Umjesto vodom.
Al, nije mu žao
Godina mladih,
Zao mu
Ničega nije,
Ta jasno mu je
Da se bitka
Za novu
Slobodu bije.

Petar Bilušić

POUKA - ZANIMLJIVOSTI - ZABAVCA

Liječnici i mi

ANTIBIOTICI

Vrlo se mnogo piše o antibioticima, a tisuće ljudi im duguje svoj život. Pri tome se obično kaže da je do otkrića antibiotika došlo slučajno, što nije netočno. Fleming je više manje slučajno otkrio prvi biotik, penicilin, ali to ne znači da cijela zgrada nauke o antibioticima počiva na slučaju. Pod antibioticima podrazumijevamo tvari, koje se stvaraju u jednom živom organizmu, a štetne su po druge organizme. Taj pojam prirodne borbe među pojedinim vrstama već je odavno poznat. U krupnom je životinjskom svijetu lako uočljivo, kako svaki tvor ima nekog svog prirodnog neprijatelja. Slična borba među suprotnim vrstama postoji i u sitnom, mikroskopski vidljivom svijetu klica. Kao što postoji simbioza, gdje jedna klica pomaže drugoj živjeti, postoji i antibioza, gdje su klice međusobno suprotne, jedna drugoj sprečava život.

Spoznaja o antibiozi nije nešto novoga. Zanimljivo je da je prvi, ili jedan od prvih teoretičara antibioze bio naš zemljak Marko Antonije Plenčić iz Gorice. On je već u 18. stoljeću, kada još nitko nije objektivno dokazao da postoje klice, govorio o principu borbe među mikroorganizmima, predskazujući da će se to jedan dan iskoristiti za liječenje. Zatim je Paster u 19. stoljeću primijetio da mu uzročnik bedrenice ne raste na hranilištu, jer je prisutna jedna druga klica, koja sprječava rast. Već su 1899. godine pokušali liječiti difteriju jednom drugom klicom, pijocijaneusom. Međutim, ta je klica bila preotrovna za tijelo, pa je takvo liječenje brzo napušteno. Konačno je Fleming 1928. godine opisao suprotnost između gljivice peniciliuma i najopasnijeg uzročnika trovanja krvi stafilokoka. Ipak je potrajalo 15 godina, dok se od laboratorijskih otkrića došlo do upotrebljivih lijekova — do

penicilina.

Danas posjedujemo čitav niz vrlo dobrih antibiotika. Tako reći za svaku klicu imamo po neki, koji povoljno djeluje. Penicilin, streptomycin, eritromicin, teramicin, aureomicin spasili su život i zdravlje milijuna ljudi, koji bi prije njih sigurno zaglavili.

Masovnom upotrebom antibiotika kroz ovih se 15 godina nakupila i neka iskustva. Stvorili su se i novi do sada posve nepoznati problemi. Utopijska ideja, da je sa antibioticima čovječanstvo za uvijek spašeno od zaraznih bolesti, nije se ostvarila. Sve je veći broj ljudi koji stradaju i pokraj vrlo energične intervencije sa antibioticima svih vrsta. Radi se o pojavi, koju su pretjerani optimisti posve zaboravili. Riječ je o Darvinovoj nauci o prirodnom odabiranju. Teškoće, koje nanosi prirodna okolina živim stvorovima, odabire među njima one jače i favorizira ih, dok slabiji izumiru. Upotrebom antibiotika, ljudi grubo narušavaju ravnotežu koja u prirodi postoji među klicama. Antibiotici se uništavaju klice, koje su na njih osjetljive. Ali se na taj način naša životinja, koja su na antibiotike manje osjetljive. Njima se, da tako kažemo, stvara »prazan prostor«. Uništavajući osjetljive, mi automatski favoriziramo one otporne sojeve, jer oni imaju pred sobom jedan faktor prirodno odabiranja manje. Ljudi su im uklonili s puta druge klice, pa sad imaju mnogo povoljnije uvjete za rast. Izgubile su prirodni konkurenta.

Drugi problem, koji se javlja u vezi sa upotrebom antibiotika je pojava preosjetljivosti. Antibiotici, makar oni koji su u upotrebi, nisu škodljivi. Međutim, kod izvjesnih ljudi, nakon dulje upotrebe, javlja se posebna vrst preosjetljivosti. Njima liječenje antibioticima škodi, a ne koristi.

Konačno javlja se i još jedan problem, koji nije za potcjenjivanje. Upotrebom nekih vrlo efikasnih antibiotika, dolazi do posebne vrste komplikacija. U ljudskom organizmu žive pojedine klice, koje su potpuno neškodljive. Između njih i organizma, postoji stalna ravnoteža. Isto tako postoji i ravnoteža među pojednim vrstama tih klica međusobno. Međutim, kada se daju antibiotici, neke od tih klica propadaju, a druge dobe na terenu. Kako sada nema konkurentskih klica, otvoren im je put. One se počinju masovno umnožavati, takorekći prerastu organizam, osobito crijeva. Od nekad mirnih gostiju ljudskog tijela, oni postaju opasan neprijatelj, koji u takom velikom broju ugrožava zdravlje.

Iz svega ovoga vidi se, da u potroba antibiotika, nije bez nekih opasnosti. Masovnom upotrebom opada i njihova efikasnost, jer se odgajaju otporne klice. To nije samo teoretsko razglabanje, već se u praksi stvarno sve više susreću sojevi, koji su otporni na pojedine vrste antibiotika. Radi toga ne treba na liječnike vršiti pretjeran pritisak i onemogućavati ih u nastojanju da štede antibioticima. Ta štednja nije prvenstveno ekonomskog, nego zdravstvenog karaktera. Ne treba uzeti antibiotik odmah, kod svake upale. Osim toga ne treba pucati u prazno, nagruvati u jednog čovjeka sve moguće antibiotike s time da će jedan od njih »već djelovati«. Moderna medicina postupa razumnije. Najprije treba otkriti uzročnika bolesti, zatim ga odgojiti na umjetnim hranilištima izvan tijela. Kad ga imamo uzgojenog izvan tijela, posebnim postupkom određujemo na koji je antibiotik najviše osjetljiv. Onda ćemo taj lijek i propisati.

Iz svih ovih razloga, upotreba antibiotika spada isključivo u ruke liječnika.

Dr. S. J.

Mali savjeti

Tutkalo i gips u kući

Za svaku sitnu opravku ne mora se u kuću zvati majstor, jer to je skupo. Zato, kad ustreba, domaćica treba da zna da sama rukuje pojedinim alatima: čekićem, klinještima, turpijom, tutkalom i gipsom.

Tutkalo se lako pravi. Prvo se rastopi na vatri, a onda se njime mažu drveni dijelovi, npr. »lajsnice« i ukrasi na namještaju, koji se prethodno dobro obrišu od prašine, prljavštine i starog tutkala. Čim se prebrišu svježim tutkalom, drvo se stavi tamo gdje je otpalo i odozgo pritrsne ili čvrsto priveže konopom; suvišno tutkalo odmah treba skinuti ovlaženom spužvom.

Ako želite da u zid uglavite klin ili daščicu na koju ćete zavrtiti vijak, pričevrstite emajlirane kuke za vješanje odijela ili slično, to ćete uraditi sa gipsom. Gips treba čuvati u limernoj kutiji na suhom mjestu, jer prima vlagu. Sa

malo hladne vode zamješajte kašu. Kada se gips stvrdne, napravi se u zidu rupa onolika kolikog je obima daščica; rupa se ovlaži vodom, napuni kašom od gipsa i daščica ili klin uglave unutra. Pošto se gips prikom stvrdnjavanja širi, i daščica i klin moraju se za to vrijeme pritiskati rukom.

Ako gips treba da posluži za više stvari, onda se kaša mora spraviti pomoću rastvora boraksa da se ne bi brzo stvrdnulo. Rastvor boraksa priprema se ovako: u boraks se stavi malo vode, ali on u njoj ne treba sasvim da se rastvori, već da na dnu suda ostane talog nerastvorenog boraksa. Kad se napravi s ovom tekućinom, gips ništa ne gubi od svoje izdržljivosti.

KAKO PREPRAVLJATI STARO RUBLJE

Pregledajući rublje s kojim ra-

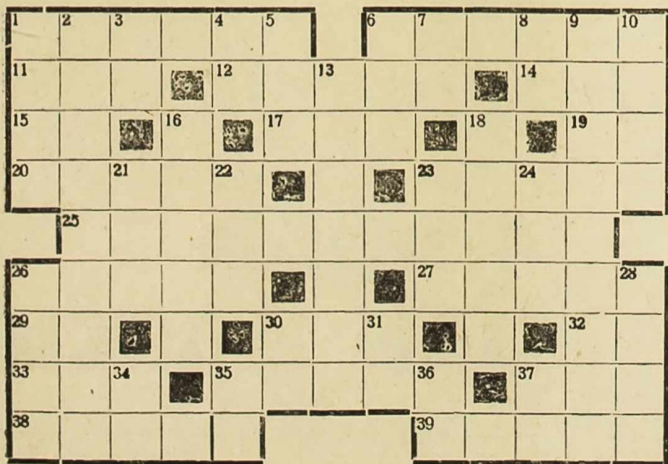
spolaže u kući, naići ćete na komade koje treba baciti, ali i na još dobre koje možete još prepraviti. U mnogim kućama još se nalaze starinske salvete, preostale od davno propalih stolnjaka. Te salvete pružaju materijal za mnogo štošta. Još ranije pravljene su od njih čaršavi s umecima od čipke ili veza. Sada se oni sastavljaju trakama od grubog platna ili od tkanine u suprotnoj boji. Štep ili ukrasni bodovi olakšavaju taj posao.

Salvete od 70 cm u kvadratu, mogu se upotrebiti i za jastučnice. Ukoliko su manje od jastuka, ono što nedostaje može se dodati od čipke, veza ili drugog platna ukrašenog ažurom. I od »cik-cak bortne« dobit će se lijep umetak kad se ona sastavi na redove. Takvim umecima povećane su salvete od kojih su napravljene jastučnice.

Križaljka

VODORAVNO: 1. vrhnje, 6. otok blizu Šibenika, 11. crna kreda, 12. jedan ljetni mjesec, 14. grad u Španjolskoj, 15. nota iz solmizacije, 17. odbor, 19. lična zamjenica, 20. mjenični jamci, 23. grad u Španjolskoj, 25. crtači ilustracija, 26. osušeni dijelovi bilja ili ljekovite tvari, služe za pripravljanje

lijekova, 27. općinska područja, 29. japanska mjera za puteve, 30. slovo grčke azbuke, 32. inicijali suvr. slovenskog skladatelja lake glazbe i filmskih napjeva (»Vesnaka«), 33. drugo ime za Estonca, 35. hunski vladar, nazvan »bič božji«, 37. ime filmske glumice Rine, 38. crtani roman, 39. glasnik, raznašač službene pošte.

Rješenje križaljke iz prošlog broja. VODORAVNO: 1. Knin, 4. Klis, 7. ri, 8. Gardner, 14. st. 15. sni, 17. Denev, 18. uta, t, 19. la, 21. dis, 22. Pt, n, 23. Asirka, 26. Tereza, 29. Rur, 30. Oklaj, 32. gar, 33. Ir, 34. ostanak, 36. di, 37. comp, 39. ona, 40. ovan, 42. avizer, 43. kamera.

Inicijali okomito: 9. A(leksandar) D(umas), 41. V(učo) A(leksandar). (J.V.)

KOTARSKI ODBOR SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA — ŠIBENIK

svim organizacijama SSRN i radnim ljudima kotara

č e s t i t a

4. srpnja - Dan borca Veliki praznik naših naroda

Narodni odbor kotara Šibenik

Č E S T I T A

svim radnim ljudima kotara

4. SRPNJA DAN BORCA

RADNI KOLEKTIV TVORNIČE GLINICE I ALUMINIJA LOZOVAC

Č E S T I T A

RADNIM LJUDIMA NAŠE ZEMLJE

4. SRPNJA

Dan ustanka naroda

JUGOSLAVIJE

TEKSTILNA TVORNIČA „JADRANKA“ - ŠIBENIK

svim radnim ljudima kotara

č e s t i t a

4. SRPNJA - DAN BORCA

Tvornica lakih metala „**Boris Kidrič**“
ŠIBENIK

č e s t i t a

radnim ljudima kotara veliki praznik
naših naroda

4. srpnja

DAN BORCA

Radni kolektiv tvornice
ELEKTRODA I FEROLEGURA
ŠIBENIK

č e s t i t a

radnim ljudima
socijalističke Jugoslavije

4. srpnja

- DAN BORCA

SABIRAČ

Poduzeće za promet otpacima i
sortirnicama obojenih metala
ŠIBENIK

svojim poslovnim prijateljima
i radnim ljudima
kotara

č e s t i t a

4. srpnja - **DAN BORCA**

„**Transjug**“ Šibenik

č e s t i t a
narodu kotara

4. srpnja
DAN BORCA

»**KONZUM**« — Šibenik

č e s t i t a

4. srpnja - **DAN BORCA**

svojim potrošačima i narodu kotara

Građevno poduzeće
»**R A D**« — ŠIBENIK

č e s t i t a
radnim ljudima našeg kotara

4. SRPNJA
DAN BORCA

AUTOTRANSPORTNO PODUZEĆE
ŠIBENIK TELEFON: Uprava 270
Garaža 628
Radiona 415

VOZNI RED
ZAGREB - ŠIBENIK
SAOBRAČA SVAKODNEVNO
OD 10. VII. - 1. X. 1948. GODINE

1	km	STANICE	2
4.00	0	ZAGREB	15.00
5.00	56	KARLOVAC	14.00
6.15	110	SLUNJ	12.45
7.45	147	PLITVIČKA JEZERA	11.15
8.45	—	PLITVIČKA JEZERA	10.15
9.15	167	TITOVA KORENICA	9.45
10.15	198	UDBINA	8.45
11.10	229	LOVINAC	7.55
12.10	265	OBROVAC	7.00
13.00	299	BENKOVAC	6.15
14.00	323	BIOGRAD	5.20
		PAKOŠTANE	
14.40	361	PROSIKA-SLANICA-TIJESNO	4.30
15.00	371	VODICE	4.00
		ŠIBENIK	4.00

Karte za autobus mogu se unaprijed nabaviti:
U Šibeniku kod „PUTNIKA“
U Vodicama kod Turističkog društva
U Pakoštanima kod Turističkog društva
U Biogradu kod Turističkog društva
U Zagrebu kod „PUTNIKA“

č e s t i t a **DAN BORCA**
svim radnim ljudima kotara Šibenik

„**LESNINA**“ - Ljubljana
PRODAVAONICA ŠIBENIK

svojim potrošačima
i narodu kotara

č e s t i t a

4. srpnja **DAN BORCA**

KOTARSKO SINDIKALNO VIJEĆE - Šibenik

č e s t i t a

DAN BORCA

sindikalnim organizacijama
i radnom narodu kotara

„**ČISTOĆA**“ Uprava za ja-
vnu čistoću -
ŠIBENIK

č e s t i t a

građanima

4. srpnja
DAN BORCA